

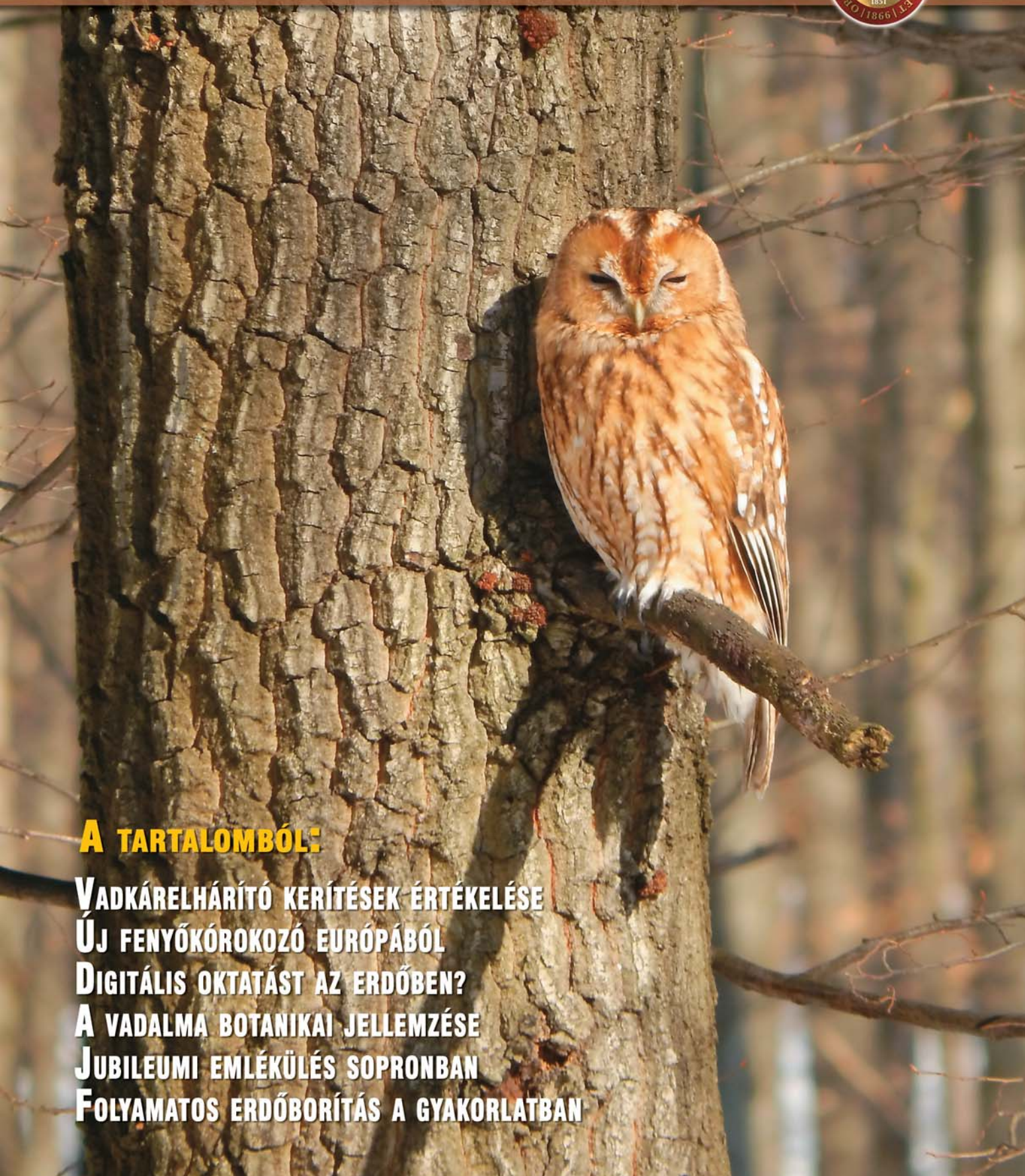
Erdészeti Lapok

Alapítva: 1862-ben

CLII. évfolyam
2017. február

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata

www.oee.hu

A TARTALOMBÓL:

VADKÁRELHÁRÍTÓ KERÍTÉSEK ÉRTÉKELÉSE
ÚJ FENYŐKÓROKOZÓ EURÓPÁBÓL
DIGITÁLIS OKTATÁST AZ ERDŐBEN?
A VADALMA BOTANIKAI JELLEMZÉSE
JUBILEUMI EMLÉKÜLÉS SOPRONBAN
FOLYAMATOS ERDŐBORÍTÁS A GYAKORLATBAN

Az Országos Erdészeti Egyesület elhunyt elnökeinek, titkárainak és főtitkárainak életét ismertető jubileumi sorozatunk befejeződött. De úgy gondoljuk, Erdész Pantheonunk neves személyiségeinek bemutatását folytatnunk kell. A jelen lapszámtól kezdődően azokat a neves személyiségeket, laptulajdonosokat, szerkesztőket, főszerkesztőket, szerkesztőbizottsági elnököket, munkatársakat, kiadókat szeretnénk bemutatni, akik nagy múltú újságunkat, az Erdészeti Lapokat gondozták, vezették, szerkesztették az elmúlt több mint másfél évszázad során. Az életrajzok sorát két olyan meghatározó személyiséggel – Wagner Károllyal és Divald Adolfal – kezdjük, akik szaklapunk megalapítói, egyben első tulajdonosai voltak, és életük, munkásságuk éppúgy összefonódott az Országos Erdészeti Egyesülettel, mint annak közleményeivel, az Erdészeti Lapokkal.

Wagner Károly

(Aknaugutag, 1830. október 8. – Budapest, 1879. december 21.)

Az erdészetpolitika kiemelkedő alakja a magyar erdészeti szaknyelv, valamint az első korszerű erdőtörvény egyik megalkotója. Az Erdészeti Lapok megteremtője, társtulajdonosa, az Országos Erdészeti Egyesület létrehozásának kezdeményezője, megalakulásakor az Egyesület második alelnöke.

Középiskoláit Szatmáron végezte. Ezt követően a Selmecbányai Akadémián tanult. A bányászati, majd erdészeti tanfolyam befejeztével erdész pályára lépett. Az Akadémia segéd-tanára 1859-től, majd Divald Adolfal megalapította az Erdészeti Lapokat 1862-ben. A Lapoknak 1873-ig társtulajdonosa, a kezdetektől szerkesztője és kiadója, élete utolsó hat évében főmunkatársa.

Munkába vette az Erdészeti Műszótárt, amely 1868 végén látott napvilágot. 1864-ben Nagybányára helyezték, majd 1866-ban kinevezték erdészeti tanárnak a keszthelyi gazdasági tanintézethez, 1867-ben pedig a Selmeci Erdészeti Akadémiához erdőtanácsosi címmel helyezték át. Meghatározó szerepet játszott az Országos Erdészeti Egyesület 1866. december 9-i megalakulásában, majd későbbi életében, fejlődésében. A kezdetektől az Egyesület második alelnöke volt. A Pénzügyminisztérium Erdészeti Osztályán osztálytanácsos, majd első osztályú főerdőtanácsos, 1872-től haláláig az osztály vezetője. Legnagyobb érdeme kétségtelenül a magyar erdészeti irodalom létrehozása. Jelentős az Országos Erdészeti Egyesület megteremtésében kifejtett tevékenysége és különösen a selmeci akadémia magyarrá tétele. Első, de főleg második ottani tanárkodása idején a magyar erdészeknek olyan nemzedékét nevelte fel, akik létrehozták a magyar erdészeti tudományt részleteiben is. A gyakorlati erdőgazdálkodás területén pedig végrehajtói voltak annak a korszerű erdőtörvénynek, amelynek megalkotásában Wagner oly sokat munkálkodott.

Wagner Károly fénykép-, festmény-, szoborábrázolásai: olajfestménye jelenleg az OEE egykori székházának Erdész Termében tekinthető meg; emlékmű Kisbilyén (1900); szobor a soproni egyetem botanikus kertjében, valamint a Földművelésügyi Minisztérium árkádjai alatt (Lantos Györgyi, 1979); emlékkő a Balassagyarmati Nyírjesen.

Sírhelye: Wagner Károly sírja Budapesten, a Farkasréti temetőben található Hv11-1-7 (felső temető 11-es parcella, 1. sor; 7. sírhely).

Divald Adolf

(Selmecbánya, 1828. június 1. – Szombathely, 1891. november 12.)

Erdőmérnök, tudományszervező.

Wagner Károly oldalán a magyarországi tudományos közélet kibontakoztatója, a magyar nyelvű erdészeti szakirodalom megalapozója. Az Erdészeti Lapok egyik megteremtője, társtulajdonosa. A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja.

Divald Adolf 1846-ban iratkozott be a selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémiára és tanulmányait 1850-ben fejezte be. 1851-ben a Coburg család muraszombati uradalmában lett segéderdész, majd állami szolgálatba lépett. 1862-ben a zsarnócai Állami Erdőhivatal erdőmestere, majd az Eltz család vukovári uradalmában dolgozott. 1867-ben ismét állami szolgálatba lépett, és a Pénzügyminisztériumban osztálytanácsosként, majd miniszteri tanácsosként a kincstári erdőgazdálkodás ügyeit irányította 1872-ig. 1870-ben magyar nemességet kapott, és felvette a „berencsi” előnevet. 1872-től egy évig a szlavóniai erdők értékesítését végző részvénytársaság igazgatója, majd 1873-tól nyugdíjba meneteléig a herceg Esterházy család kismartoni uradalmának erdőtanácsosa, később igazgatója volt. Már az 1860-as évek elejétől rendkívül sokat tett a magyarországi erdészet tudományos közéletének kibontakoztatásáért, az önálló magyar erdészeti szaknyelv és a magyar nyelvű erdészeti szakirodalom megteremtéséért. Wagner Károllyal

együtt 1862-ben megalapította az Erdészeti Lapokat, amelynek tulajdonostársa, haláláig főmunkatársa volt. Wagnerrel közösen kiadták a Magyar-német erdészeti műszótárt. Fontos szerepet játszott az Országos Erdészeti Egyesület létrejöttében. Bedő Alberttel és Wagner Károllyal közreműködött az 1879-es erdőtörvény kidolgozásában.

Divald Adolf fénykép-, festmény-, szoborábrázolásai: Divald Adolf olajfestményét az OEE Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtárában őrzik.

Sírhelye: Sírja már nem, csak sírköve található meg a pozsonyi (Szlovákia) Szent András temető északi falán.

A harmadik oldal

Jó néhány évvel ezelőtt végzett közvélemény-kutatás során azzal a döbbenetes ténnyel szembesültünk, hogy a társadalom alapvetően az erdészről félti leginkább a hazai erdőket.

Ennek a hamis képnek a kialakulása, vagy éppen kialakítása, különböző erőterek mentén szövődő összetett folyamatok során született meg, amelynek átfogó elemzése akár egy egész lapszámot is megköltene.

A fenti valóságtól elrugaszkodott szemlélettel itt-ott még ma is találkozunk, de bála a tudatosabbá váló és következetesebb ágazati kommunikációnak, és az egyébként a közszereplés ellen oly sok esetben „beoltott” erdész szakemberek „fényre lépésének”, az egyes állampolgároknak is lassan kitisztul a homályos társadalmi összkép.

Ebben a tisztulási folyamatban az erdészeti kommunikáción is túlmutató fontosságú, a még fogékony szellemű, befo-

gadásra érzékeny és nyitott gondolkodású gyermekek, diákok, a jövő fiatal generációjának a megszólítása. A hosszú távú, potenciális szemléletformálási lehetőség, az erdész szakma és az erdész mint ember valós megismerésének a megteremtésére, bennük adott.

Nem véletlen, hogy Egyesületünk az ágazati képviselői munka és az egyesületi élet szervezése mellett, egyre nagyobb hangsúllyal fordul a környezeti nevelési, erdőpedagógiai kérdések és a kapcsolódó szakmai projektek felé. Az erdőgazdálkodók is – minden remény szerint – egyre inkább átlátják az erdeinkben folyó oktatási és nevelési munka fontosságát.

Az erdészeti erdei iskolák, az erdészeti nyílt napok vagy akár a budapesti Erdővárás fesztivál a legfontosabb színterei a szemléletformálásnak. Az erdő mindennapi életén és csodáin túlmenően, betekintést adnak a gazdálkodó erdész munkájába, megismerésre nyújtanak lehetőséget az erdőterületekért felelősen dolgozó szakemberek irányába. Az erdész nevesíthetővé, kézzel foghatóvá, személyes kapcsolattá válhat. S a bitelesség kialakításának és megőrzésének ezek a leglényegesebb feltételei.

Nagy László
főszerkesztő

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület
havonta megjelenő folyóirata
CLII. évfolyam 2. szám (február)
A kézirat lezárva: 2017. február 3.

A címlapon:
Napfürdőzés
Fotó: Nagy László

FŐSZERKESZTŐ: **NAGY LÁSZLÓ**
A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE:
DR. OROSZI SÁNDOR

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:
dr. Bartha Dénes, Haraszti Gyula,
Lengyel László, Lomnici Gergely,
Puskás Lajos, dr. Sárvári János,
dr. Schiberna Endre, Wsnovszky Károly

SZERKESZTŐSÉG:
1021 Budapest, Budakeszi út 91.
Telefon: 06 (1) 201-6293
Mobil: 06 (20) 330-3462
e-mail: erdlap@oe.hu
www.erdeszetilapok.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület,
1021 Budapest, Budakeszi út 91.

Levélcím: 1021 Budapest, Budakeszi út 91.
FELELŐS KIADÓ: **ZAMBÓ PÉTER** elnök

Tördelőszerkesztő: Balog Zoltán
Olvasószerkesztő, nyelvi korrektor:
Campos Mária

Nyomdai munkák:
PR Innovation Kft., Budapest
Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

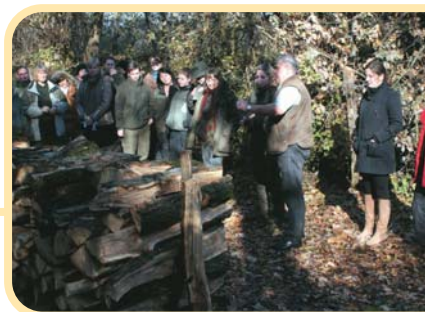
Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Felvilágosítást a
lappal kapcsolatban az Egyesület ad.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilván-
vántartásba vesszük. A cikkek, írások nem
feltétlenül azonosok a szerkesztő vélemény-
nyével, azok tartalmáért mindenkor a
szerző felel. Honoráriumot megkegyezés-
sel csak felkért íráskért,
illetve grafikai munkáért fizetünk.

ISSN 1215-0398

A tartalomról:

Raposa Gábor József: Vadkárelhárító kerítések értékelése a Szombathelyi Erdészeti Zrt. területén	34
Csóka Péter: Az Erdők Nemzetközi Napja 2017	36
Dr. Koltay András, Dr. Halász Ágnes: Új fenyőkórokozó jelent meg Európában	37
Nemzeti Erdőstratégia és EUTR Bugacon I.	38
Duska József: Önkormányzati adókiivetés az erdőre	41
Duska József: MEGOSZ-rendezvény Székesfehérváron	41
Németh László: Digitális oktatást az erdőben?	42
Gosztom András: Egy kölcsönkapott jövő túlélési kézikönyve	45
Horváth Eszter: Bioökonómia és az erdőpedagógia kapcsolata	47
Dr. Bartha Dénes: A vadalma (<i>Malus sylvestris</i>) botanikai jellemzése	49
Horváth Eszter: Továbbképzés és szakosztályülés Gyulán	52
Garamszegi István: Jubileumi emlékülés Sopronban	53
Az erdőrendezés a jelenlegi szabályozások tükrében	54
Andrésiné dr. Ambrus Ildikó: Az erdészeti szakképzés aktualitásai	54
Koczka Zoltán, Andrési Dániel: A Kisalföldön jártunk	55
Horváth Gábor: Folyamatos erdőborítás a gyakorlatban	56
Gerely Ferenc: 22 év az Erdészeti Lapoknál	57
YPEF 2017 – Kezdődik a verseny!	61
Nagy László: A Cseőiek erőssége	64

Vadkárelhárító kerítések értékelése a Szombathelyi Erdészeti Zrt. területén

Raposa Gábor József – erdőgazdálkodási szakfelügyelő, Szombathelyi Erdészeti Zrt.

A Szombathelyi Erdészeti Zrt. a Vas megyei vadászterület 14%-án folytat vadgazdálkodási tevékenységet összesen 41 280 ha nagyságú területen. Az érintett terület 69%-ban erdő művelési ágban van. Kilenc egység folytat vadgazdálkodást, illetve szakszerű vadállomány-szabályozást. Az egységek közül egy vadászterület haszonbérleti formában és nyolc egység földtulajdonosi közösség meghatalmazása alapján társult vadászati jog keretében gyakorolja és irányítja a vadgazdálkodást, a jelenlegi felállásban a 2017. március 1-jétől kezdődő vadgazdálkodási üzemtervi időszakig.

Elektromechanikus kerítés az erdőfelújítás védelmére

A részvénytársaság egységeit érintve elmondható, hogy az üzemi vadászterületek, illetve a Zrt. vadgazdálkodási ágazata éveken keresztül rentábilisan működött, majd a 2013–14-es év gyengébb eredménye után a 2015. gazdasági év ismételten nyereséget hozott.

A vadászterületek egységei nagyvadász jellegűek, ami meghatározza a gazdálkodás formáját. A három jelentős nagyvadfaj mellett a szentpéterfai területen dámpopuláció színesíti az állományt, valamint a Kőszegi-hegységben a muflonállomáynak van meghatározó szerepe. A nagyvadász jellegű vadászterületek vadgazdálkodásának egyik legfontosabb kérdése az állományszabályozás, illetve a létszám fenntartható szinten tartása.

Társaságunk területén a vadlétszám-szabályozás tekintetében a három nagyvadfaj szerepe meghatározó, így a becsült nagyvadállomány és a teríték adatait érdemes megvizsgálni.

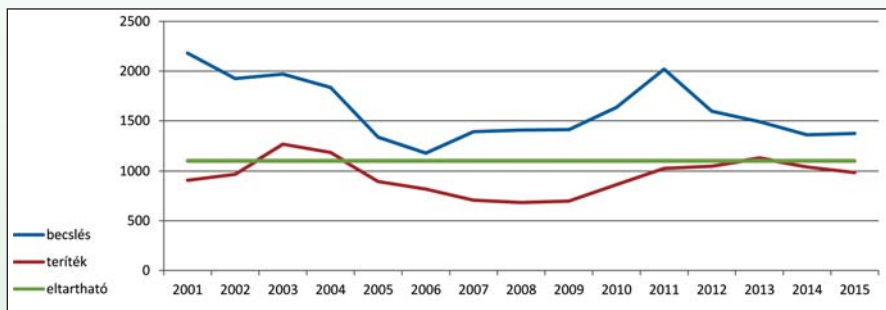
Az üzemi területünkön az üzemterv szerinti gazdálkodás alapján a fenntartható maximális létszám 1100 db. Az állományapasztással a létszámot a 2006. évre az elfogadható szintre lehetett csökkenteni. 2011-ben az állomány létszáma ismételten az elfogadható szint kétszeresére emelkedett, amit egy intenzív kilövési időszak követett, így napjainkig az állomány létszáma megközelítette a megengedett szintet (1. ábra). Az állományszabályozás a másik két vadfaj esetében is hasonló tendenciát mutat.

A nagyvadlétszám első és legfontosabb indikátora a vad által okozott kár mértéke. Ha az éves terítékatatok, valamint a keletkezett vadkár mértékének alakulását összevetjük, akkor jól látható, hogy az intenzív kilövések hatására a 2005–2006. években és a napjainkban keletkezett mezőgazdasági és erdei vadkárt a minimálisra lehetett csökkenteni (2. ábra).

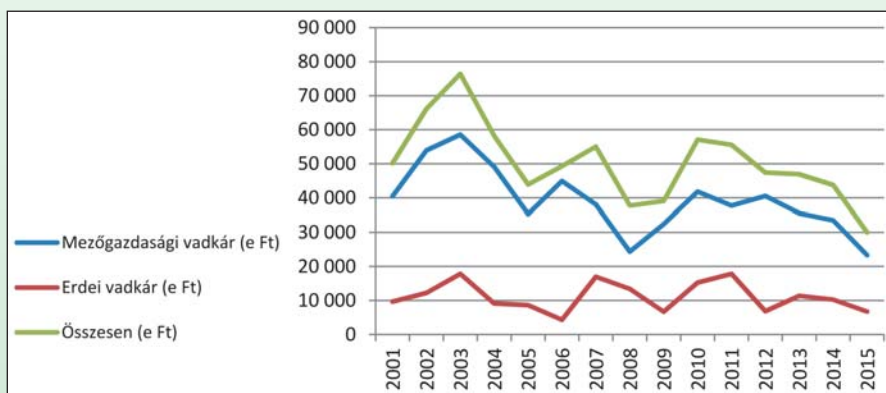
Társaságunk vadászterületének 69 százaléka erdő művelési ágban van,

ezért szakmailag nagyon fontos feladat, hogy az erdőgazdasági és vadgazdálkodási ágazatok összhangját megtaláljuk és megtartsuk.

Az erdőgazdálkodást tekintve a vadkár szempontjából az erdőfelújításokat kell értékelni. A Szombathelyi Erdészeti Zrt. területén az erdőfelújítással érintett aktuális kötelezettség területe folyamatosan emelkedő tendenciát mutat. Az erdőtervi gazdálkodás mellett a klímaváltozás hatására indukálódott abiotikus

1. ábra Gímszarvasteríték-adatok

2. ábra Mezőgazdasági és erdei vadkár alakulása üzemi vadászterületen

és biotikus károsítások után keletkezett egészségügyi termelések mértéke folyamatosan növeli a belépő kötelezettség területét, évente átlagban 68 hektárral, figyelembe véve a műszaki befejezéssel évente kilépő kötelezettséget.

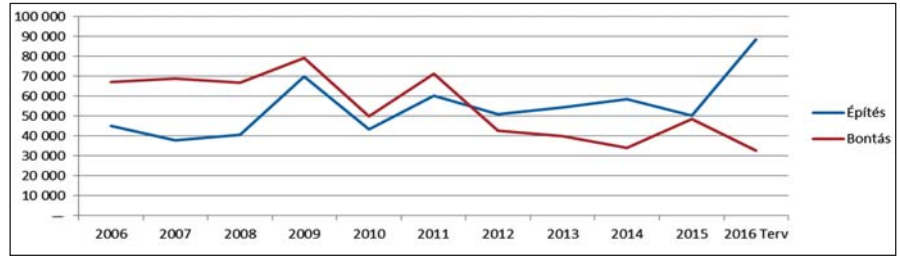
Az erdőfelújítások védelmének leghatékonyabb módszere a vadkárrelhárító kerítések megépítése. Társaságunk területén az épített és bontott kerítések éves mennyiségét a 3. ábra szemlélteti. A táblázatból jól érzékelhető, hogy a kerítések építése várhatóan nem csökken, éves szinten emelkedést mutat annak ellenére, hogy intenzív állomány-szabályozást folytatunk.

Az emelkedő tendenciát több oldalról kell értékelni, és számos szempontot értékelve kell keresni a szakmai indokokat. Gazdálkodási területünkön megvizsgáltuk a vadkárrelhárító kerítések típusának éves változását (4. ábra). Érzékelhető, hogy 2009-től az elektromos kerítések által bekerített terület folyamatosan csökken, ezzel szemben a panelkerítések száma emelkedik.

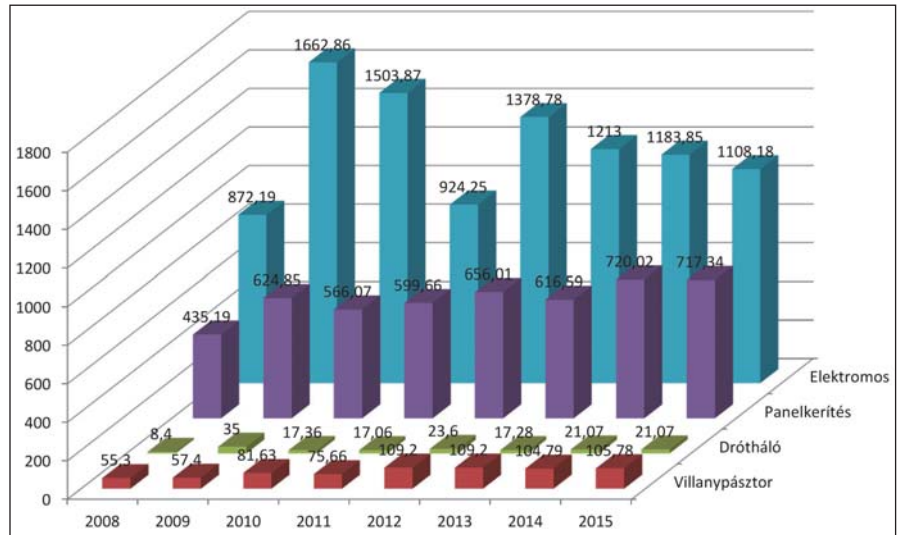
A 7 + 1 soros elektromos kerítés karbantartása nagyon időigényes, folyamatos javítást igényel, kevésbé hatékony, ezért az utóbbi években az erdőgazdaságunk áttért a panel- és fonatos típusú kerítésekre, melyek nagy részének építését saját erőből végezzük el.

A 2016. évi kimagsuló mennyiségű kerítéslétesítést (terv: 88 km) részben az indokolta, hogy az új kerítések létesítése mellett a korábban épített, de nagy fenntartási ráfordításokat igénylő elektromos kerítéseket le kell cserélni az erdőfelújítások védelme érdekében.

A vonatkozó jogszabály a következőképpen rendelkezik: „[...] az erdőterületen létesítendő vadkárrelhárító kerítések építése, bontása az Erdészeti Hatóság részéről engedélyhez kötött, az érintett vadgazdálkodó hozzájárulásával. Az engedélyeztetés az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. tv. 15. § (2) pontja, és végrehajtására kiadott 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet 4. §-a alapján szabályozott.”

3. ábra Vadkárrelhárító kerítés építésének és bontásának mértéke, méterben

4. ábra A vadkárrelhárító kerítések típusának alakulása, hektárban (az erdészeti hatóság nyilvántartása alapján)

ság részéről engedélyhez kötött, az érintett vadgazdálkodó hozzájárulásával. Az engedélyeztetés az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. tv. 15. § (2) pontja, és végrehajtására kiadott 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet 4. §-a alapján szabályozott.”

Az erdőterületek mellett vizsgálni kell a mezőgazdasági területek vadkárrelhárítását is. Az elmúlt években erősödött az a tendencia, hogy a mezőgazdasági területeket is folyamatosan elektromos és fonatos kerítések építésével vé-

dik, helyenként akár több 100 hektáros nagyságban.

A bekerített területeken a tulajdonos védekezik a vadkár ellen, amennyiben a kerítés folyamatosan üzemképes, de e területekkel a vad élettere és a vadgazdálkodási egység hasznos területe is jelentősen lecsökken. A nagyvadállomány élőhelye, táplálkozása nemcsak a téli időszakban, de nyáron is az erdőterületre és a visszamaradó mezőgazdasági területre koncentrálódik, így károsításuk mértéke is folyamatosan nő ezeken a területeken. Ennek jó indikátora az erdő esetében az erdőművelési műszaki átvételeken rögzített friss vadkár mértéke.

A vadgazdálkodási területek vadeltartó képessége folyamatosan csökken, ez a tény tovább emeli a vadkár mértékét az erdőterületeken, valamint a bekerítetlen mezőgazdasági területeken.

A fenti elemzés azzal zárható, hogy a vadgazdálkodó hiába folytat szakszerű gazdálkodást, ha egyéb – kevésbé objektív – külső tényezők jelentős mértékben befolyásolják a szakmai tevékenységet. Fontos szakmai előrelépés lenne, ha a vadászterületek adottságainak figyelembevételével a mezőgazdasági területek védelmét, illetve bekerítését is a hatóság koordinálná, szabályozná az erdőterületekhez hasonlóan. 🌿

Panelkerítés az erdőfelújítás védelmére

Az Erdők Nemzetközi Napja 2017

Az ENSZ Közgyűlés határozata alapján március 21-én ünnepeljük az Erdők Világnapját. 2017-ben az erdő és energia áll a rendezvények középpontjában.

A FAO a korábbi évek gyakorlatának megfelelően ismét készítet egy 60 másodperces filmet, amely a nagy tv-hálózatok reklámblokkjaiban kerül bemutatásra. A filmeket sugárzó társaságok becsült nézőszáma eléri a másfél milliárdot, így vélelmezhető, hogy ezek a rövidfilmek az erdőről szóló üzenetek leghatékonyabb terjesztői.

Az idei film már elérhető a FAO honlapján (<http://www.fao.org/international-day-of-forests/en/>), illetve a YouTube-on (<https://youtube/rsWLVtAYmhQ>), jó szívvel ajánljuk átvételre és hasznosításra. A film eredetileg nyolc nyelven készült, de természetesen lehetőség van bármely nyelvre történő szinkronizálásra.

A nemzeti rendezvényeket segítő más kommunikációs anyagok is rendelkezésre állnak, ezeket ugyancsak ajánljuk a szakközönség és az érdeklődők szíves figyelmébe.

Miért is jelentős az erdő és energia kapcsolata? Álljon itt néhány ismert és talán kevésbé ismert tény ennek alátámasztására:

- Fából több energiát állítunk elő, mint a nap, szél és víz segítségével, az összes megújuló bioenergia-forrás közül a fa a legjelentősebb.
- A fa kb. az összes megújuló energia 40%-át biztosítja.
- A világ fakitermelésének 50%-a (mintegy 1,86 milliárd m³) fordítódik főzésre, fűtésre és villamos energia termelésre.
- A fa ugyanakkor modern üzemanyag is, amelyet az iparban használnak energia termelésre, hőközpontokban, illetve házak központi fűtésére.
- A fa mint tűzifa és faszén a leginkább elérhető energiaforrás számos fejlődő országban.

- Több mint 2 milliárd ember számára a fa biztosítja a főtt étel, a jobb táplálkozás, az egészséges ivóvíz, a tisztálkodás és meleg lakóhely lehetőségét.
- Afrikában a kitermelt fa 90%-a, Ázsiában a 60%-a szolgálja a fűtés és főzés célját.
- A fák nagyban csökkenthetik az energiafelhasználást: megfelelő telepítéssel a városi környezet levegőjét 2–8 °C-kal hűthetik a fák, mintegy 30%-kal csökkentve a hűtési, és 20–50%-kal a fűtési költségeket.
- A Föld erdei a világ éves energiaszükségletének kb. tízszeresét tárolják, így számottevő megújuló energiaforrásnak tekinthetők.
- A faanyag elégetésével a légkörbe jutó széndioxid elvileg körforgásba kerül, így a fosszilis energiahordozókkal ellentétben nem növeli hosszú távon a légköri szén mennyiségét.
- A fenntarthatóan megtermelt faanyag tiszta és hatékony felhasználása legalább hat Fenntartható Fejlődési Cél (3., 5., 7., 8., 13. és 15.) elérését támogatja.
- A fából nyerhető folyékony üzemanyagok fejlesztése nagy lökést adhat a zöld gazdaság fejlődésének.
- A jól kezelt erdők hosszú távon képesek megújuló energiát biztosítani, így a klímaváltozás elleni harc hatékony eszközének is tekinthetők.

Hasonló tartalmú információk és kommunikációt segítő anyagok találhatóak a FAO honlapján. Web-elérhetőségek: logo: <http://www.fao.org/international-day-of-forests/logo-banners/en/>; közösségi média: <https://twitter.com/search?f=tweets&vertical=default&q=%23intlfreestday&src=tyah>; saját eseményekről információ: IDF@fao.org; és hamarosan elindul a versenyfelhívás kapcsolódó videók készítésére is. Remélhetőleg mindezek sikerrel járulnak hozzá az Erdők Világnapja megünnepléséhez.

Csóka Péter, FAO

ÁLLÁSHIRDETÉS

A Szombathelyi Erdészeti Zrt. a Szentgotthárdi Erdészeti Igazgatósága illetékességi területén történő munkavégzésre,

2 fő okleveles erdőmérnököt keres.

Előny:

- ❖ erdőművelési és fahasználati területen szerzett legalább 5 éves munkatapasztalat,
- ❖ német nyelvtudás,
- ❖ természetvédelmi területen végzett munka.

A fényképpel ellátott Europass önéletrajzokat 2017. márc. 15-ig kérjük elküldeni a titkarsag@szherdeszet.hu e-mail címre.

Szombathelyi Erdészeti Zrt.

Új fenyőkórokozó jelent meg Európában

Dr. Koltay András – tudományos főmunkatárs¹

Dr. Halász Ágnes – laboratóriumi kutató²

A *Fusarium circinatum* (teleomorph: *Gibberella circinata*) a *Pinus* fajok rendkívül agresszív kórokozója, gyantafo-lyásos kéregelhalást okoz állományokban, és tömeges csemeteelhalást csemetekertekben. Eredeti hazája Közép-Amerika, Mexikó, de mára már világszerte elterjedt.

Angol elnevezése, a „*Pine Pitch Canker*” – fenyő szurkos kéregelhalása – utal jellegzetes tüneteire. Idősebb fákra a kórokozó a kérgen keresztül a szíjácst fertőzi, és kéregelhalást idéz elő. A fertőzött kéregrészekben erős gyantafolyás jelentkezik. Amennyiben a fertőzés körbeöleli a törzset vagy a vastagabb ágakat, a felette lévő részek elhalnak.

A kórokozó azonban nem csak idősebb egyedeket fertőz, hanem jelentős pusztulást idézhet elő csemetekertekben is. A csemetéken sárgulás, majd vörösödés jelentkezik, amelyet csúcscsúradás és végül a csemete teljes elhalása követ.

A fertőzés rendszerint a szél útján terjedő konídiospórákkal történik vagy xilofág rovarok közvetítésével. Ugyanakkor a vizsgálatok azt valószínűsítik, hogy a kórokozó világméretű elterjedése a fertőzött szaporítóanyaggal (vetőmag, csemete) történt. Jelenleg is ezt tartják a leg-

nagyobb rizikófaktornak a kórokozó távolabbi területekre való eljutásában.

Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) megállapítása szerint Európában – a jelenlegi klimatikus körülmények és a kiterjedt gazdanövénykör alapján – a *Fusarium circinatum* potenciálisan veszélyeztetett terület nagysága 10 millió hektár lehet. Az eddigi ismeretek szerint a

szélsőségesse váló időjárás, így a szárazság, aszály és a nagyarányú hőmérsékletingadozások elősegítik a kórokozó terjedését, így az új fertőzések kialakulásának és terjedésének rendkívül nagy a potenciális veszélye.

A kórokozóval kapcsolatos tudományos vizsgálatok Európában is elindultak, a kutatások koordinálása az Európai Unió támogatásával egy COST (*Cooperation in Science and Technology*) csoporton keresztül történik (<http://www.pinestrength.eu/>). Ennek eredményeként jelenleg 33 ország kutatói vesznek részt az együttműködésben. Magyar részről a NAIK ERTI és a NEBIH képviselteti magát a programban. 🌲

Megtalálható Észak-Amerikában, Japánban, Dél-Koreában, Dél-Afrikában, Dél-Amerikában és 2005-ben hivatalosan Dél-Európában és Spanyolország északi területein is beazonosították.

A spanyolországi megjelenését követően 2005–2006 között megtalálták a kórokozót Franciaországban, Olaszországban és 2007-ben Portugáliában is. Eddig – a fent felsoroltakon kívül – más európai országból még nem jelezték az előfordulását.

Nem hivatalos adatok szerint már az 1980-as években jelen volt Olaszországban és 1995-ben Spanyolországban. A zárlati intézkedéseknek és a növény-egészségügyi előírások betartásának köszönhetően Franciaországban és Olaszországban sikerült visszaszorítani a kórokozót, az utóbbi években nem találtak újabb fertőzést, megbetegedést.

Az irodalmi adatok szerint a kórokozó 57 *Pinus* fajon fordul elő, de azonosították duglaszfenyőn is. Leginkább a dél-afrikai és dél-amerikai nagy kiterjedésű *Pinus radiata* ültetvényekben terjedt el.

¹ NAIK ERTI, Erdővédelmi Osztály, Mátrafüred

² NEBIH Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság, Növény-egészségügyi és Molekuláris Biológiai Laboratórium, Budapest

Előző lapszámunkban rövid aktuális ágazati híryanagyként számoltunk be a tavaly november végén, Bugacon rendezett erdész-jogász találkozóról, egy-egy bővített mondatban villantva fel csupán az előadók által elmondottakat. *Ugron Ákos Gábor* helyettes államtitkárral a decemberi lapszámunkban közöltünk interjút az erdőtörvény jogszabályalkotási folyamatáról, így az alább kezdődő kétrészes cikksorozatunkban a vélhetően szélesebb szakmai érdeklődésre is számot tartó további két témát – a Nemzeti Erdőstratégiát és a hazai EUTR rendszert mint új jogintézményt – járjuk körül részletesebben, az előadók és szerkesztett előadásai segítségével.

Nemzeti Erdőstratégia és EUTR Bugacon I.

Az Erdőstratégia koncepciója

Borcsa-Bodolayné Holl Katalin (Földművelésügyi Minisztérium, erdészeti referens)

2016. október 13-án kormányhatározat formájában jelent meg a 2016–2030 közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Erdőstratégia. Ez a dokumentum hosszú távú koncepció, amelynek az a célja, hogy az erdővédelemmel és a fenntartható erdőgazdálkodással összefüggő főbb szakmai irányvonalakat és célkitűzéseket összegezze.

Előzményeként 2004. október 24-én jelent meg a Nemzeti Erdő Program, amely az erdővel kapcsolatos szakpolitikai elvárásokat foglalta össze 2006–2015 között.

A Nemzeti Erdő Program ciklusa 2015-ben lezárult. Az időszakot elemző beszámoló az eltelt 10 év tapasztalatait, eredményeit mutatta be, egyben előrevetítette az újabb stratégiai tervezés szükségességét.

Az Európai Uniónak saját erdőstratégiája van, de nem rendelkezik hatáskörrel arra vonatkozóan, hogy közös erdőgazdálkodási politikát dolgozzon ki. Emiatt az uniós erdőstratégia csupán keretszabályozásnak tekinthető.

Természetesen szerepelnek benne szakmai prioritások is. Elsőként a fenntartható erdőgazdálkodás, a szakmai tudásalap-bővítés. Mindemellett kiemeli az erdőhöz kapcsolódó értékkeresztést is, például a faipar, a rekreáció, a közjóléti szolgáltatások terén, és ezzel túlmutat magán az erdő fogalmán is.

Az uniós stratégia a globális felelősség elvét és gyakorlatát is megjeleníti. Határokon átnyúló hatásokat figyel a természetvédelmi irányelvek, az éghajlatváltozási koncepciók és az egyezmények tekintetében.

A Nemzeti Erdőstratégia a fentieknek megfelelően nem egy újabb erdőprogram, hanem kifejezetten olyan keretrendszer, amely ugyan átfogóbb tervezést tesz szükségessé, viszont lehetőséget biztosít a határterületi kapcsolódások fokozottabb figyelembevételére is.

Új prioritások is megnevezésre kerültek a NES-ben, és a tervezési időszak is hosszabb, hiszen az előző 10 évhez képest most már 15 évet ölel fel. Ennek következtében a program során bekövetkező változások is rugalmasabban kezelhetők. A beszámolókészítés nem évente történik, hanem ötévente, tehát gyakorlatilag három ciklusra bontható a stratégia teljes időszaka.

Ahhoz, hogy a nemzeti erdőstratégia megszülethessen, nagyon fontos volt figyelembe venni a felmerülő aktuális kérdéseket. A fenntartható erdőgazdálkodás minden esetben központi kérdéskör. De az erdőgazdálkodásban jelentkező aktuális kihívások sem kerülhetők meg, mint például a klímaváltozás, a fenntartható erdőhasználat, a megújuló nyersanyagok és az alapanyagok előállítás, az erdősítések és fásítások területének növelése.

Fontos figyelembe venni az össz társadalmi igényeket is. Az erdő szolgáltatásainak és védelmi funkcióinak bővítését, az immateriális javak értékesítését és az erdő haszonvételeinek minél magasabb fokú biztosítását.

Mindemellett a munkahelyteremtésnek és az erdőgazdálkodásnak a vidéki népességet megtartó képességét is a szakmai keretrendszer fókuszában kellett tartani. Szükséges a megfelelő hatósági adminisztrációs környezet kialakítása és megerősítése, a szürkegazdaság visszaszorítása, gyakorlatilag az illegális fakitermelés megszüntetése. Ezekben túlmenően fontos témakör a birtokpolitika kérdéseinek rendezése, illetve az innováció, a kutatás és a kommunikáció fejlesztése.

A hosszabb tervezési ciklus nagyobb lehetőséget biztosít a kapcsolódási területek integrálására. Melyek voltak a stratégiatervezéskor figyelembe vehető legfontosabb dokumentumok? A Nemzeti Vidékstratégia, a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia, a Víz Stratégia, a Biológiai Sokféleség Megőrzésének Nemzeti Stratégiája, a Nemzeti Környezetvédelmi Program, a Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terv, illetve a turizmusfejlesztés koncepciója és a Nemzetközi

Közlekedési Stratégia. És nem lehetett kihagyni az EU Vidékfejlesztési Programját sem, amely szintén külön erdészeti fejezettel rendelkezik.

A Nemzeti Erdőstratégia fő irányvonalai – a fenntartható erdőgazdálkodás alapkoncepciója mellett – a biológiai sokféleség védelme, a klímaváltozás hatásainak csökkentése és a hatékony ágazati kommunikáció.

Mit értünk a fenntartható erdőgazdálkodás fogalmán a stratégia fő irányvonalaként? Nem csökkenhet az erdőterület, nem csökkenhet az erdőből nyerhető faanyag mennyisége, nem csökkenhet a vidék megtartó képessége. Emellett az állami, környezeti erdőtervezés színvonalát meg kell őrizni, vagy fejleszteni kell azt.

A biodiverzitás fenntartása esetén nem csökkenhet az erdő természetessége, ennek megfelelően az őshonos fajokból álló elegyes, vegyes korú és szerkezetű erdő kialakítása és fenntartása is koncepcionális cél.

Fontos, hogy a természetközeli erdőgazdálkodási módszerek alkalmazása minél inkább előtérbe kerüljön, ugyanígy a folyamatos erdőborítás módszereinek az alkalmazása is, az erdei ökoszisztéma-szolgáltatások védelme, vagy az inváziós fajok korai észlelését követően ezeknek a fajoknak a visszaszorítása. Szükséges a munkahelyteremtő lehetőségek minél nagyobb fokú kihasználása is.

A klímaváltozás hatásainak a csökkentése terén az erdő kétféle szempontból is számításba kell, hogy jöjjön. Az egyik szempont a szénmegkötő-képesség, amellyel késleltethető a klímaváltozás üteme, gyorsasága. Ezenkívül figyelembe kell venni az erdő adaptációs képességét is. A faállománnyal borított területeket, erdőtelepítéseket, fásításokat úgy kell kialakítani, hogy alkalmassak legyenek a klímaváltozás hatásainak mérséklésére. Fontos stratégiai cél a hatékony kommunikáció is.

A fenti irányelveket követve a hazai erdőstratégia tíz célterületet határoz meg. Az erdők szerepe a vidékfejlesztésben az első célterület, amelynek keretén belül az erdőgazdálkodással és az erdészeti szolgáltatásokkal foglalkozó vállalkozásokat erősíteni szükséges. A támogatásokat hatékonyabban kell felhasználni, hogy az erdőben dolgozó munkások létszámát és munkakörülményeiket, munkabiztonságukat fejleszteni lehessen. Fontos a vidéki foglalkoztatás stabilitásának biztosítása is.

A második célterület az állami erdőgazdálkodás fejlesztése. Az állami erdőkezelés célja a közérdek hatékony érvényesítése. Az erdővagyon tartamos kezelése és gyarapítása mellett a közjóléti berendezések, közjóléti létesítmények folyamatos fenntartása és üzemeltetése is hangsúlyos stratégiai célkitűzés. Érdemes még megemlíteni a feltáró hálózatok fejlesztését és a fafeldolgozó ipar támogatását is.

Amennyiben lehetséges, növekedjenek a gazdálkodási területek, és teremtsen meg a gazdálkodáshoz fűződő társadalmi érdekek és a tulajdonosi, illetve gazdálkodói érdekek közötti összhang.

A gazdálkodáshoz fűződő társadalmi érdekek közötti összhang megteremtése nemcsak az állami erdőgazdálkodás fejlesztésénél, hanem a magánerdőgazdálkodásnál is hangsúlyos stratégiai elem.

Emellett a magánerdő-gazdálkodásnál meg kell említeni működőképesség fejlesztését. Azokon a területeken, ahol elhanyagolt a gazdálkodás, a rendezetlen gazdálkodói területeket ismét gaz-

dálkodásba kell vonni. Erre ösztönözni kell mind a tulajdonosokat, mind az erdőgazdálkodókat.

Fontos, hogy erőteljesen kell érvényesíteni a magánerdők vidékfejlesztésben betöltött szerepét. A birtokszervezeteket javítani kell. Erősíteni kell az erdészeti szakirányítói rendszert, javítani kell a jövedelmezőség helyzetét többek között a korlátozások ellentételezésével vagy a támogatások jobb kihasználásával, például az eszköz- és gépparkfejlesztésekkel. Nagyon fontos a tudásbázis megteremtése, fejlesztése és a szakember-ellátottság javítása.

A következő célterület a természetvédelem az erdőkben. A természetvédelmi szempontok elsősorban a környezeti erdőtervezés során érvényesülnek, amikor az érdekelt felek a hatályos jogszabályokat követve, együttesen, szoros hatósági ellenőrzés mellett integrálják a gazdálkodásba a természetvédelmi szakmai előírásokat, célokat és kritériumokat.

Miért szükséges ez? Fontos az értékes és ritka erdei ökoszisztémák fennmaradását segítő erdőgazdálkodási módszerek kidolgozása és alkalmazása. A természetességi állapot lehetőség szerinti emelése, kiemelten a természet-szerű erdőállományoknál. Fontos az inváziós fajok monitoringozása és – amennyiben szükséges – visszaszorítása. A természetvédelmi szempontból meghozott intézkedések elfogadottságát segítő kommunikáció is jelentős szereppel bír. Ez nemcsak a szélesebb társadalmi környezettel, hanem közvetlenül az érintett gazdálkodókkal történő kommunikációt is jelenti.

Ahhoz, hogy a természetvédelmi intézkedések, egyes korlátozások végrehajthatók legyenek, fontos, hogy megfelelő támogatási programokat lehessen bevezetni. Ilyen támogatási program például NATURA 2000 korlátozások

esetén az EMVA NATURA 2000 erdőkompenzációs támogatás.

A korszerű erdővédelem szintén kiemelten lényeges stratégiai cél. Az erdővédelmi mérő- és megfigyelőrendszer fenntartását és fejlesztését hangsúlyosan kell kezelni, hiszen az erdővédelem egyik kiemelt alapja a folyamatos monitoring, amivel mélységében ismerjük meg az erdő tulajdonságait és az aktuálisan zajló változásokat. Így lehet felkészülni a klímaváltozással kapcsolatos kockázatok felmérésére és elemzésére.

Nagyon lényeges az erdők ellenálló-képességét javító erdőgazdálkodási módszerek elterjesztése és folyamatos fejlesztése. Az erdők egészségi állapotának a megőrzéséhez a kutatások és a kármegelőzések pénzügyi támogatását biztosítani szükséges. Az erdőtüzekből eredő károk csökkentéséhez szintén meg kell találni a pénzügyi forrásokat, és amennyiben szükséges, a szabályozási hátteret is ki kell dolgozni.

A vadgazdálkodás terén a vadállomány által okozott erdei vadkár mindig komoly problémaként jelentkezik. Ebből a szempontból fontos lenne a hazai nagyvadállomány hasznosításának további fokozása, vagyis a nagyvadállomány létszámának csökkentése. Ez rövid távon növelheti a vadgazdálkodás bevételét, míg hosszú távon az erdőgazdálkodás hozzáadott értékét. A vadállomány erdőre és más természeti területekre gyakorolt hatását szakmai kritériumok alapján megszabott keretek között kell tartani, így a vadkár elleni védekezésre fordított költségek csökkentése is elérhető cél lehet.

A Nemzeti Erdőstratégia hetedik célterülete a racionális erdőhasználat. A faalapanyag-ellátás biztonságát fokozni kell, ezzel csökkenthető az importfüggőség. Növelhető az energiatakarékosság, és növelhető a megújuló energia-hordozók felhasználása is.

Fontos a faalapanyagok és fatermékek versenyképességének növelése, amennyiben lehetséges, úgy például más jellegű építőanyagok helyettesítése fával. Ki kell építeni a decentralizációt, vagyis a faanyag feldolgozása minél több földrajzi helyen történjen.

A nyolcadik célterület az erdészeti szakigazgatás, amelynek célja a fenntartható erdőgazdálkodás és az ország hosszú távú faanyag-ellátottságának biztosítása. Jelenleg kiemelt fontossággal bír az illegális fakitermelés és fakezkelemel visszazordítása is.

Meg kell teremteni az erdőállományok elemző modellezésen alapuló erdőgazdálkodási lehetőségének minél

színvonalasabb feltárását, amihez korszerű és hatékony erdészeti szakigazgatás működtetése. Az erdészeti igazgatásnak az erdőkkel és az erdőgazdálkodással kapcsolatos ismeretterjesztés és kommunikáció előmozdítása is a feladata.

A kilencedik célterület az oktatás és a kutatás. Ezek a stratégiai pontok tulajdonképpen az oktatással és kutatással foglalkozó szakmai szervezetek és intézmények megerősítését teszik szükségesé. Akkor tudjuk például a klímaváltozás folyamatait megérteni és az optimális megoldási lehetőségeket, válaszokat megtalálni, ha megalapozott kutatásaink vannak erre vonatkozóan. A klímaváltozás erdőkre gyakorolt hatását értékelnünk kell. Ennek megfelelően a természetes folyamatokra alapozó erdőművelési módszereket kell előtérbe helyezni.

A jövőbeli erdőtelepítések szakmai megalapozottsága szintén jelentős stratégiai cél. A faanyag iránti igény várha-

tó növekedését kielégíteni csak úgy lehetséges, hogy ha az ültetvények létesítését célként tűzzük ki.

A tizedik célterület a hatékony ágazati kommunikáció, amely talán napjainkban az egyik legfontosabb stratégiai célterület. E téren kiemelten lényeges hangsúlyoznunk az erdő és a fenntartható gazdálkodás fontosságát. A természetvédelmi érdekből hozott korlátozások miertjét segíteni kell megérteni és elfogadtatni. Fel kell hívni mindenki figyelmét a magyar erdőkkel kapcsolatos pozitív üzenetekre és természetesen a fennálló és jövőben várható kihívásokra is. Az erdőknek a klímaváltozás kezelésében betöltött szerepét is hangsúlyozni kell.

Szélesíteni kell az érdeklődést a faanyag mint fenntartható módon termelt nyersanyag iránt. Egyben egyéb erdei termékek használatát is ösztönözni kell. Ezenkívül kiemelten fontos bemutatni az erdészek értékteremtő munkáját is.

A Nemzeti Erdőstratégia a fent részletezett célterületek stratégiai részterületei, rész céljai mentén konkrét szakmai ajánlásokat is nyújt, amelyek alapján a stratégiai pontokat végre lehet hajtani.

Forrás és képek: *Hazai Erdész*

Átírat: **Túri János**

Szerkesztette: **Nagy László**

FELHÍVÁS

Élő erdő konferencia

Erdőgazdálkodásról és erdőkezelésről
Natura 2000 területeken

IDŐPONT ÉS HELYSZÍN:

2017. március 21-22.

SOPRON / Soproni Egyetem

(volt Nyugat-Magyarországi Egyetem)

A WWF Magyarország és partnerei a LIFEinFORESTS című LIFE projekt keretében szakmai konferenciát rendeznek, melynek célja, hogy fórumot biztosítson a Natura 2000 területeken folyó erdőgazdálkodással és erdőkezeléssel kapcsolatos szakmai tapasztalatok megismerésének és megosztásának. A terepi programokkal és poszter pályázattal is kiegészülő konferencián a magyar előadók mellett neves külföldi szakemberek is felszólalnak.

A részletes szakmai programot, a meghívott előadók listáját, a szekció-előadónak való jelentkezés módját, illetve minden egyéb információt keresse a projekt honlapján, a nemzetközi konferencia menüpontban.

www.lifeinfoforests.eu

Önkormányzati adókivetés az erdőre

Az elmúlt fél évben megszorodott a segítséget kérő azon erdőtulajdonosok, erdőgazdálkodók száma, akiket néhány helyi önkormányzat a működéséhez szükséges források előteremtése miatt földadókivetéssel célzott meg.

Az összegyűlt információk szerint az önkormányzatok az ország számos területén igyekeznek adót kivetni a termőföldre, így az erdőkre is, ezen a módon kívánják növelni adóbevételeiket. Még mielőtt országosan elterjedne ez a módszer, elejét kell venni az aránytalan, gazdaságossági számításokat nélkülöző adókivetésnek.

A helyzetet elemezve tény, hogy az önkormányzatnak rendeletalkotási joga van, így adórendeletet is hozhat. Több esetben viszont teljesen nyilvánvaló, hogy az önkormányzat minden gazdasági számítást nélkülözve a saját költségvetési hiányát osztotta szét a községhatárban lévő területre, függetlenül annak teljesítőképességétől. Ennek mértékét külön jogszabály nem korlátozza, viszont a közös teherviselésnek vannak írott és íratlan szabályai. Például az adó ne befolyásolja az adóalany teljesítőképességét

olyan módon, hogy ne tudja folytatni a tevékenységét. A közös teher arányos legyen a térségben termelhető javak tömegével, a gazdálkodásba vont területről származó jövedelemmel.

Az önkormányzatok rendeletalkotási tevékenységébe nincs beleszólási lehetőség, de annak eredményét több fórumon meg lehet támadni. Fontos, hogy ezek jól dokumentált válaszokat igényelnek, mert nem lehet arra számítani, hogy az önkormányzat saját megfontolásból visszavonja a rendeletét, ezért jól felépített jogi lépéseket kell tenni.

Első lépésként indoklással, írásban, tértivevény mellett tudatni kell az önkormányzattal a döntésével ellentétes véleményt, és kérni kell annak visszavonását. Az indoklásban fontos megemlíteni, hogy a rendeletalkotási jog nem vitatott, de a számítás alapja, a jövedelmezőség igen.

Indoklasként a hosszú termelési ciklusból adódó szakaszonként jelentkező jövedelmet, annak egy évre viszonyított csekély mértékét is elemezni, hangsúlyozni szükséges. Alapinformáció, hogy az erdő többnyire a mezőgazdasági művelésre már alkalmatlan területen találha-

tó, művelése extenzív, jövedelmezősége magyarországi természeti, éghajlati és fafajviszonyokat figyelembe véve 1,2–1,7% a terület és faállomány értékéhez viszonyítva, ami az azonos körzetben lévő mezőgazdasági terület jövedelemtermelő képességének megközelítőleg az 5–7%-a. Ebből következően a mezőgazdasági művelésbe vont területekre kivetett adó 5–7%-a az elfogadható adómérték. Ez még természetesen nem tartalmazza a támogatások különbségéből adódó – erdők esetében hátrányos – helyzetet.

Szükséges még felhívni az önkormányzat figyelmét, hogy amennyiben a rendeletet nem vonja vissza vagy nem módosítja, akkor jogi úton kívánják a kialakult, az önkormányzat hibájából bekövetkezett aránytalan teherviselés javítását kikényszeríteni. Ehhez térségi és országos pertársaság alapítását tervezik megkezdeni.

Az önkormányzat válasza után lehet a következő lépéseket megfontolni és a pertársaság megalapítását megkezdeni, amihez szakértői és jogi segítők tud ajánlani a MEGOSZ.

Duska József
MEGOSZ

MEGOSZ-rendezvény Székesfehérváron

Jó érzékkel választotta ki Márton Edit erdész, szakirányító a január végi időpontot egy tájékoztató előadásokat felvonultató szakmai nap megszervezéséhez. Már túl az évindításon, de még az erdőtervezés indító tárgyalásait és terepi felvételeit megelőző szeretett volna információkat átadni a térségben élő, gazdálkodó magán-erdő-tulajdonosoknak.

A helyszín, a székesfehérvári sóstói tanösvény bejárata melletti Szent Kristóf

templom parókiájának előadóterme is tökéletes választásnak bizonyult a megjelent közel ötven erdőtulajdonos számára.

A kezdeményezés alap gondolata az volt, hogy az erdő tulajdonosa, aki nem feltétlenül szakember, de az erdejét szeretné hosszú távon jó kezekben tudni, hogyan tud az erdőtervezés megkezdése előtt információkat kapni az erdőkezelés választható lehetőségeiről.

Az első előadást *Mészöly Károly* erdőmérnök-erdőtervező tartotta, bemutatva a 2017-ben erdőtervezésre kerülő körzet erdeinek főbb adatait, az egyes községhatárok tervezési sajátosságait. Kitért az erdőtulajdonosokat érintő erdőnevelési feladatokra, a fahasználati lehetőségekre.

A Pro Silva Hungariae Egyesület képviselőjében *Keresztes György* erdőmérnök az örök-erdő-gazdálkodás előnyeit, hátrányait igyekezett bemutatni, felvonultatva a százalással már több évtizede kezelt állományok nevelési és fahasználati adatait. Előadását számos fo-

tóval, állományszerkezeti ábrával gazdagította.

A MEGOSZ képviselőjében *Duska József* erdőmérnök előadásának első felében a Vidékfejlesztési Program már megjelent és a napokban megjelenő erdészeti intézkedéseit ismertetve hívta fel a figyelmet a pályázati lehetőségekre, és buzdította a jelenlévőket az erdők kezelésére, fenntartására elkülönített pénzügyi keretek felhasználására. Előadásának második felében egy több erőtervezési cikluson keresztül már százaló erdőként kezelt gyertyános-kocsánytalan tölgyes magán-erdő üzem módváltásának elindítását és két évtizedes kezelését, jövedelmezőségét mutatta be.

Az előadások befejeztével számos kérdést kaptak az előadók. Legtöbbször az erdőtervezés és az üzem módváltás felől érdeklődtek, de sok megjegyzés, vélemény merült fel a fakitermelés és szállítás adminisztrációjának változásairól is.

Duska József
MEGOSZ

Digitális oktatást az erdőben?

Pro és kontra, egy felmérés apropóján

Németh László – főiskolai adjunktus*

A NYME Kitaibel Pál Doktori Iskolájában, a Környezetpedagógia doktori program keretében vizsgálom a mobil eszközök (okostelefon, tablet) alkalmazhatóságát a környezeti oktatásban. Természet Kalendáriuma néven digitális adatgyűjtési módszert dolgoztam ki a környezeti és természeti értékek megismerésére, megismertetésére. A vizsgálati eredmények azt mutatják, hogy gond van a diákok digitális kompetenciáival. A digitális jártasság felmérése során a 715 kitöltött kérdőív alapján a kérdéssorban utolsóként kapott válaszokat mutatom be pro és kontra.

20 éves az Erdőpedagógia projekt, 10 éves a Környezetpedagógia doktori program

1996-ban az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolán a Ravazdi Erdészettel együttműködve Kováts-Németh Mária kezdeményezésével és koncepciója alapján kezdődött meg az Erdőpedagógiai projekt elméleti és gyakorlati megvalósítása (Kovátsné N. M., 1996, 1998).

A projekt célja a környezettudatos életvezetésre való felkészítés közvetlen tapasztalatszerzéssel, valóságos élethelyzetek gyakoroltatásával. Három fő modulja: Erdő és természet, Környezet és egészség, Helyidentitás–viselkedéskultúra.

A projekt elméleti koncepciója a „harmóniaelmélet”, amely a 21. századra országosan és nemzetközileg is elismertté vált. A harmóniaelméletéről így ír a szerző: „*A harmóniaelmélet célja a környezettudatos magatartás, a környezettudatos életvitel kialakítása. Ez a magatartás feltételezi az egyén harmonikus viszonyát önmagához, amelynek alapja a testi-lelki egészség; az egyén harmonikus viszonyát ember-társaihoz, melynek fejlesztését az identitás-viselkedés kultúra segíti elő. Az egyén harmonikus viszonyát a természethez a környezetkultúra alapvető ismeretei nyújtásával valósítja meg [...] A megvalósítás alapvető módszere a projektmódszer, eredménye mindig egy produktum*” (Kováts-Németh M. 1997, 2006, 2010).

Az Erdőpedagógia projekt gyakorlati terepe lett a 2005-ben indult Környezetpedagógia doktori programnak a Nyugat-Magyarországi Egyetem Kitaibel Pál Doktori Iskolájában. Mátyás Csaba akadémikus és Mészáros Károly professzor felismerte, hogy a környezettudatosság kialakítása nem valósul meg nevelés, etikai tudatosság nélkül. A doktori program vezetője és kidolgozója, Kováts-Németh Mária a felelős szakemberek (erdészek, tanítók/oktatók, hivatali szervezetek képviselői) és a tudományterületek összefogásának szükségességét hangsúlyozza. Az integrált tudományterület a komplex szemléletmód kialakulását hivatott elősegíteni: egyrészt a környezeti globális problémák kihívásaira adott nemzetközi és hazai stratégiák nyomon követésével, másrészt a hazai pedagógiai kultúra és gyakorlat környezettudatos fejlesztő- és kísérletezőtevékenységének ösztönzésével; valamint olyan szakemberek képzésével, akik nemcsak szakmai, hanem személyes felelősséggel szélesebb körű humánus gondolkodást képviselnek, melyben az élet és az egészséges ökoszisztéma

értéket jelent (Kováts-Németh M. 2010, 2011).

A problémát felismerve és a megoldásokat keresve a Környezetpedagógia doktori program doktorjelöltjeként végzem kutatómunkám, amelynek vitára különösen alkalmas elsődleges eredményeit szeretném megosztani a szakemberekkel, az olvasóval a továbbgondolásra.

A kutatás előzményeiről

Az elmúlt évtizedekben jelentősen megváltoztak az oktatás iránti igények. Az ezeket befolyásoló legfontosabb hatások az információrobbanás, az emberi kapcsolatrendszer gyökeres átalakulása, az értékrend elbizonytalanodása, a jogok és a kötelességek, a felelősség egyensúlyának megbomlása, a fogyasztói társadalom, a túlfogyasztási válság, mennyiség a minőség helyett (Vida G. 2007; Csermely P. 2010; Kováts-Németh M. 2014).

Tanulóink is radikálisan megváltoztak. Az ok a digitális technológiák robbanásszerű elterjedése. A mai diákok másféleképp gondolkoznak és másféleképp dolgozzák fel a környezettől érkező információkat, mint elődeik. Hozzászórtak ahhoz, hogy rendkívül gyorsan kapnak információt. Szeretik a dolgokat párhuzamosan feldolgozni, egyszerre több mindenre foglalkozni. Jobban kedvelik az ábrákat, képeket, mint a szöveget. Hatékonyabbak, ha hálózatban működhetnek (Prensky 2001). Az élő természettel kapcsolatos elemi megfigyelések vagy élmények gyakorlatilag nem léteznek a tanulóik számára (Réti M. 2011).

A Nemzeti Alaptanterv céljai között hangsúlyosan szerepel: a műveltetés, cselekvő részvétel, kísérlet, a megfigyelések középpontba állítása; az informatika alkalmazása; a szociális kompetenciák sokirányú fejlesztése; az aktív részvétel, öntevékenység és a kreativitás biztosítása, továbbá a médiumok alkotó használata (NAT 2012). A megvalósulás várat magára.

Az európai közoktatásról az Európai Bizottság által közzétett jelentés szerint a tanulók digitális kompetenciáinak alacsony szintje mellett az okozza a legnagyobb problémát, hogy a tanárképzés nem készít fel az informatikai eszközök és technológiák hatékony alkalmazására (Horizon Report 2014).

* Nyugat-magyarországi Egyetem Természettudományi és Műszaki Kar, Földrajz- és Környezettudományi Intézet

A Természet Kalendáriuma projekt

A Természet Kalendáriuma projekt a fentiek figyelembevételével készült. Célja, hogy közelítsünk a 21. század követelményeihez, az európai uniós törekvésekhez, de hasonlóan fontos cél értékeink, hagyományaink megismerése, megismertetése, a természeti környezet, a helyi környezeti értékek megismerése, a fenntarthatóságra nevelés, a környezettudatos életvitel kialakítása. Tevékenykedtető módszerek alkalmazása. 21. századi készségek kialakítása: kreativitás és innováció, kritikus gondolkodás, problémamegoldás és döntéshozás, kommunikáció, együttműködés, információk műveltsége.

Az okostelefonokat a tizenéves korosztályban szinte mindenki használja, az egyik legfontosabb eszköz a kapcsolattartásban, játékban, időtöltésben. Ugyanakkor egy ilyen telefon tudományos igényű adatgyűjtésre is alkalmas, a beépített szenzorok egy komoly fizikai laboratórium felszereltségét közelítik. A filmek, képek, hanganyagok, adatok tárolása olcsó, az információk megosztása, az együttműködés másokkal egyszerű, szinte gyerekjáték. Ezt a lehetőséget kívánja kihasználni a projekt.

Mobiltelefonos applikációk segítségével környezetmonitorozó projekt került kialakításra általános és középiskolás diákok részére. Olyan mobilalkalmazások, amelyek könnyen megtanulhatók, egyszerűen használhatók a terepen, jól dokumentálják a környezetet. A terepi munka (amely így inkább szórakozásnak tűnik) során a diákok mobilalkalmazással határozzák meg a helyszínt, válaszolnak-válaszolhatnak kérdésekre; fénykép-, hang-, videofelvételt készíthetnek, és tárolják az adatokat a memóriakártyán. Ezek az adatok olyan helyen, ahol internetkapcsolat van, adatgyűjtő szerverrel szinkronizálhatók. A projekt során készült anyagok földrajzi koordinátaadatokkal vannak kiegészítve, így térképen is megjeleníthetők, például a Google Earth használatával (Németh L. 2016).

A környezeti, természeti értékek bemutatásán túl tetszőleges tantárgyhoz, műveltségi területhez írható projekt. Gyűjthető adat a helyhez kötődő irodalmi, történelmi, kulturális emlékekről, az épített környezetről. Bármely kiválasztott téma köré szervezhető adatgyűjtés, például: természeti jelenségek-megfigyelések kalendáriuma, virágok, növények, vadon élő állatok stb. megjelenése, gombák, gyógynövények, védett növények adatbázisa. Parlagfű-adatbázis, inváziós növények monitorozása. Projekt fák kiszáradásának vizsgálatára. Illegálisan lerakott hulladék adatbázisa. Környezeti zaj, zajtérkép stb.

Az elképzelés és az alkalmazás kipróbálására vetélkedőt szerveztünk *Melyiket válasszam?* címmel általános és középiskolás fiatalok részére. A vetélkedő egyik feladata volt annak bemutatása, hogy a nagyszülők, az idősebb nemzedék emlékezetében hogyan él a természeti környezet. Ők mit tartanak fontosnak, megőrzendőnek szűkebb környezetükben. Ennek felmérése során az első fordulóban a csapatok egy erre a célra kifejlesztett mobilalkalmazás segítségével válaszoltak néhány kérdésre, fényképeket, hang- és videofelvételt készítettek. Ebben a fordulóban további feladat volt egy maximum 3 perces film elkészítése mobiltelefonnal, *Kincként kell őrizni* címmel.

A vetélkedő feladatai azért voltak fontosak, mert kapcsolatot teremtettek az egymás mellett élő családtagok, különösen a nagyszülők és az unokák között. A közös munkában a fiatalok megismerték az idősebb nemzedék által fontosnak tartott értékeket, az idősebbek megérthették, unokáik miért „lőgnak” folyamatosan a mobilon. Fontos cél volt az értékek dokumentálása is.

A projekt során az alábbi problémákat tapasztaltam: a tanárok ismeretei hiányosak a digitális eszközök használatát

hoz, a vállalkozó kedv is hiányzik. Hasonlót tapasztaltam a diákoknál is, ami meglepő, mert a látszat azt mutatja, hogy a mobiltelefonjuk nélkül mozdulni sem képesek. A digitális eszközhasználat pontosabb megismerésére egy kérdőívet készítettem.

A digitális jártasság felmérése

A fentek miatt Google-úrlapon keresztül felmérés készült az internet- és a mobilhasználatról általános és középiskolások, egyetemisták és felnőttek körében. A felmérés az alábbi témaköröket érintette:

Alapadatok felvétele: Nem, kor, lakhely, háztartás létszáma, család jövedelmi helyzete.

Internethasználat: Hol használja, milyen eszközön, milyen gyakorisággal, mire használja, nyáron mire használta. Hozott-e létre valamilyen tartalmat, blogot stb.

Mobiltelefon: Milyen telefonot használ, milyen a telefon operációs rendszere, hány éves volt, amikor az első okostelefont kapta? Mire használja a mobiltelefont a telefonáláson kívül? Egy átlagos napon körülbelül mennyi szöveges üzenetet küld és fogad, mennyi alkalmazást töltött le?

Mobilhasználat mértéke: Közösségi oldalak látogatása (pl. Facebook), e-könyvek, cikkek, hírek olvasása, e-mail, szöveges üzenetek, információ keresése. Használja-e a telefont fényképezésre, filmfelvételre, hangfelvételre, felvételek megosztására? Használja-e a telefont tanuláshoz az internetes információkeresésen kívül? Ismer-e tanulást segítő alkalmazásokat különböző tantárgyakhoz? Ismeri-e a beépített szenzorokat, fontosnak tartja-e, használná-e? Milyen paraméterek szerint választ telefont (pl. ár, bővíthetőség, processzor, RAM, akkumulátor, márkahűség stb.).

Közösségi oldalak: A közösségi terek közül melyiket ismeri, melyiken van regisztrációja, melyiket használta a nyáron? Hány ismerőse, követője van a Facebookon, Twitteren, Instagramon stb., van-e átfedés köztük? Viszonyulás a közösségi oldalakhoz. Blog létrehozása, blogolás, fórum indítása, részvétel fórumokon. Weblap létrehozása, működtetése. Tartalom feltöltése, fájl letöltése, feltöltése, fájlcsere.

Nyitott kérdések: Milyen tanulást segítő alkalmazásokat ismer, az iskolai tantárgyakhoz kapcsolódó alkalmazások közül soroljon fel néhányat!

Digitális oktatás

A nyitott kérdésekre adott, önálló válaszok megfogalmazása a felmérés számomra legérdekesebb, legértékesebb része. Különösen fontosak az utolsó kérdésre kapott válaszok.

A kérdés: *„A kormány tervei szerint 2018-tól elkezdhethet az átállás az újfajta digitális oktatásra. Könyv helyett tablet használata, okostelefonok használata stb. Mi a véleményed?”*

A kérdésre adott válaszokat 5 kategóriába soroltam: „A” nem támogatná; „B” inkább nem támogatná; „C” jó és rossz oldala is lenne, nem tud dönteni; „D” inkább támogatná; „E” támogatja a digitális eszközök használatát az oktatásban.

A felmérés feldolgozott részében 715 diák véleménye szerepel. A vélemények lakóhely, életkor és nem szerinti megoszlását mutatják be a következő (1–3.) táblázatok.

A táblázatban szereplő adatok elemzése alapján az a meglepő, hogy a digitális oktatást nem támogató, ill. támogató válaszok (A–E) megoszlásában nincs különbség a lakóhely szerint (1. táblázat). Ugyanakkor jelentős különbség figyelhető meg a kor tekintetében. A középiskolás korosztály kisebb arányban támogatja a digitális oktatást, mint az általános iskolások (2. táblázat). Itt még azt is figyelembe kell venni, hogy

1. táblázat A válaszok lakóhely szerinti megoszlása

	A	B	C	D	E
Budapest	14,9%	4,5%	6,0%	10,4%	64,2%
Megyeszékhely	14,6%	2,1%	11,8%	9,0%	62,5%
Város	17,0%	3,6%	8,9%	8,9%	62,9%
Község, falu	18,3%	6,4%	3,7%	7,3%	64,2%

2. táblázat A válaszok életkor szerinti megoszlása

	A	B	C	D	E
5-6. osztály	14,9%	6,4%	7,9%	7,4%	63,4%
7-8. osztály	12,1%	2,1%	7,9%	8,4%	69,5%
9-10. osztály	28,3%	5,0%	8,3%	13,3%	45,0%
11-12. osztály	27,9%	0,0%	11,6%	11,6%	48,8%

3. táblázat A válaszok nem szerinti megoszlása

	A	B	C	D	E
Fiú	6,7%	2,9%	5,0%	9,2%	76,1%
Lány	23,7%	4,5%	10,7%	8,4%	52,6%
Összes diák	16,3%	3,8%	8,2%	8,8%	62,8%

a felmérésben szereplő középiskolások túlnyomó többsége egy „elit” gimnáziumban tanul. Jó képességű, motivált diákok véleménye szerepel az elemzésben.

A 3. táblázat adatai alapján elmondható, hogy a lányok jóval kisebb mértékben támogatják a tervezett változtatást, mint a fiúk. Az összes diák több mint kétharmada támogatná a digitális oktatást.

A továbbiakban a diákok által a kérdésre adott válaszok közül idézek – javítás nélkül – pro és kontra. Az ebből leszűrhető tanulságokat ki-ki vonja le saját maga.

Kontra: „Szeretem a könyvek illatát és könnyebb belőle tanulni.”

Pro: „Jó ötlet mert szerintem ez a jövő.”

Kontra: „Szerintem sokkal jobb, ha rendes tankönyvből tanulunk. Kevésbé vonja el az ember figyelmét, jobban lehet belőle tanulni.”

Pro: „Szerintem így a gyerekek játékosan tanulhatnának. Az internet legyen mindig jó, mert ha nem, nem lesz tanítás. Szerintem egész jó ötlet. Legalább nem bütyösesre basználják a gyerekeket.”

Kontra: „Az a véleményem, hogy ha tablet lesz, akkor pár gyerek függő lesz, ahogy most is az.”

Pro: „Jó lenne, mert akik 2000 után születtek, azok nem tudnak meglelni telefon, tablet, számítógép nélkül.”

Kontra: „Szerintem fontos az új technika beépítése az oktatásba, de a könyveket nem jó ötlet elhagyni.”

Pro: „Részben jó ötlet, de a papír alapú betű, kézírás tanulására is szükség van.”

Kontra: „Már a mi generációnknak is problémái vannak a normális emberi kommunikációval, így 2018-tól olyan csodálatos nemzedékek fognak felnőni, akik jó, ha inni összejárnak, de azt sem fogják tudni elektronikus eszköz nélkül megtenni.”

Pro: „Jó ötlet, viszont egy-két kézírással történő órát is lehetne tartani.”

Kontra: „Környezetvédelmi szempontból hasznos lenne, hiszen nem kéne annyi papírt elhasználni. Viszont a könyvnek értéke van, illetve nem rontja a szemet a digitális kijelzők használatával szemben.”

Pro: „A mostani gyerekek biztos szívesebben használnák, mint a könyveket, de a tanárok nem biztos, hogy könnyen alkalmazkodnának.”

És végül Palkovics László oktatásért felelős államtitkár nyilatkozata: „Bízom abban, hogy ha bevezetjük az új Nemzeti Alaptantervet 2018-ban, nyilván felmerő rendszerben, már megjelenik ez az intézkedés. De azt nem gondolom, hogy egy tablet többlet ér, mint egy jó tanár. [...] A tankönyvek, az olvasás elbonyolítása nem lehet cél, de 2020-ra biztosan lesznek olyan iskolák, ahol már főleg ez az újfajta digitális oktatás zajlik.”

Összefoglalás

A természet kalendáriuma projekt moduljai alkalmasak egy adott témakörben nagy területről, több mobiltelefonról, több megfigyelő által összegyűjteni az adatokat és közös weboldalon megjeleníteni. Ezek az adatok letölthetők, statisztikai módszerekkel feldolgozhatók, és megfelelően kialakított kérdéssor esetén tudományos célra felhasználhatók. Alkalmazhatók a mindennapi munkában, kiválóan alkalmasak terepi mérések dokumentálására.

A fiataloknak a mobiltelefonok, a digitális média és a közösségi oldalak iránti érdeklődését kihasználhatjuk a környezetük, a körülöttük lévő természet megismertetésére. Természetesen ez csak egy eszköz, a fontos az, milyen témakörben, mire használjuk, mit teszünk az összegyűjtött adatokkal, milyen motivációval nyerjük meg a fiatalokat a közös munkára. És ami a legfontosabb: mit tanulnak a munka (projekt) során? Teremtünk-e harmóniát és felelősséget?

Kedves Olvasó! A kormány tervei szerint 2018-tól elkezdődhet az átállás az újfajta digitális oktatásra (pl. könyv helyett tablet és okostelefon használata), ami a jövőben az akkreditált erdészeti erdei iskolák oktatói munkájára is nagy hatással lesz. Ön mit gondol minderről?

Felhasznált irodalom

- Csermely P. szerk. (2009): Szárny és teher. Ajánlás a nevelés-oktatás rendszerének újjáépítésére és a korrupció megfékezésére. Bölcsék Tanácsa Alapítvány, 2009.
- Kováts-Németh. M. (1996): A környezeti nevelés múltjáról és jelenéről. In: Iskolakultúra, 1996/április, 76–85. o.
- Kováts-Németh. M. (1998): Környezeti nevelés – életmód. In: Erdőpedagógia. (A kétnyelvű tanulmánykötet alkotószervezője: Kováts-Németh. M.) ACSJTF, Győr, 1998., 9–64. o.
- Kováts-Németh M. (2006): Fenntartható oktatás és projektpedagógia. Új Pedagógiai Szemle, 2006.
- Kováts-Németh M. (2010): Az erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig. Comenius, Pécs, 97–270. o.
- Kováts-Németh M. – P. Somogyi A. (2010): A környezettudatos nevelés és a kulcskompetenciák. Selye János Egyetem, Komárno, 170–186. o.
- Kováts-Németh M. (2011): A fenntarthatóságra nevelés szükségessége. In: Magyar Tudomány.
- Kováts-Németh M. (2014): Globalizáció és értékvésztés. Fókusz – Vajdasági ismeretterjesztő és tudománynépszerűsítő elektronikus folyóirat, Tanítástan, 2014.
- Németh L. – Kováts-Németh M. – Béres Cs. (2016): A Természet Kalendáriuma projekt Báthory-Brassai Konferencia, Óbudai Egyetem, 7. BBK. 2016., Tanulmányok, 2. kötet, 99–110. o.
- Németh L. (2016): Vízvízsgálatok, környezeti fizikai mérések a terepen, elektronikus adatgyűjtés. Fókusz – Vajdasági ismeretterjesztő és tudománynépszerűsítő elektronikus folyóirat 141. szám, 9. o.
- M. Prensky (2001): Digital Natives Digital Immigrants. In: On the Horizon. MCB University Press, Vol. 9 No. 5, October 2001.
- Réti M. (2011): A jövő tudósai. In: Magyar Tudomány, 2011.
- Vida G. (2007): Fenntarthatóság és a tudósok felelőssége. In: Magyar Tudomány, 12, 1600–1606. o.
- NMC Horizon Report Europe: 2014 Schools Edition. Európai Horizon jelentés – Iskolai kiadás, 2014.
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. Nat2012. ✱

Egy kölcsönkapott jövő túlélési kézikönyve

Az ember a természeténél fogva ellenáll a változásnak. Az elmúlt évszázadok során azonban bebizonyosodott: a műszaki-tudományos téren született, a fenntartható fejlődésre hivatkozó, innovatívnak hitt megoldások az életet képesek ugyan szebbé és könnyebbé tenni, de a társadalom széles rétegeiben nem tudnak forradalmian új – öko, környezettudatos, a bolygót komplexitásában látni tudó – szemléletet kialakítani.

A nevelés és oktatás eszköztára azonban képes arra, hogy közvetlenül haszon az emberi érzelmekre, új válaszokat adjon az új kihívásokra, formába öntse, értelmezze és használhatóvá tegye az egyre dinamikusabbá váló, de mindnyájunk által jól láthatóan a dekadencia útjára tévedt világot.

Bár az oktatás önmagában nem képes arra, hogy változást generáljon, megteremtheti egy olyan új magatartásforma kialakulásának lehetőségét, melynek origója a környezetismeret, környezetvédelem, környezet- és azon belül az erdőpedagógia.

Kováts-Németh Mária, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar Neveléstudományi Intézete igazgatójának még 2010-ben megjelent *Az erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig* című kézikönyve ebben a témában megkerülhetetlen forrásmunka. Mivel az Erdészeti Lapokban nem jelent meg róla korábban könyvismertetés, az erdészeti erdei iskolákban folyó egyre hangsúlyosabb és fontosabb környezeti nevelési munka tükrében talán nem értelmetlen, ha részletesebben szólunk róla.

A könyv különlegessége és egyben legnagyobb vállalása, hogy a környezettudomány és a pedagógiatudomány integrálásával létrejött környezetpedagógia teljes vertikumát körüljárja. És nem csak körüljárja, de segítségével utat is mutat a fenntartható jövő felé. Mondanivalójával nemcsak a szűk szakmai réteget, hanem a laikusokat, a tanárokat és a vál-

tozásra leginkább fogékony diákokat célozza meg. A szerző gördülékeny, jól olvasható, a téma súlyához mértén könnyed stílusa további segítség a sokrétű és szerteágazó tartalom megértéséhez, befogadásához.

A könyv a 19. század második felének reformpedagógiai modelljeitől jut el a természetorientált, a környezeti problémák felismerését szolgáló gondolkodás kifejlődéséig. Globális és lokális rendszerek bemutatásával vizsgálja a környezet és a pedagógia kapcsolatát, a nemzetközi környezetvédelmi konferenciák és egyezmények létrejöttétől a helyi oktatás irányát meghatározó törvényeken át a környezeti nevelés valódi terepéig, az erdei iskolák rendszeréig.

Bemutatja, hogy az iskolás korosztály környezeti

megváltozásának szintjére. Ennek a folyamatnak az eredményeképpen változhat úgy a társadalom, hogy a schumacheri jóslatként idézett erkölcsi süllyedés megálljon, és az emberiség túllépve saját rövidlátó gondolkodásán a természettel együttműködve fennmaradjon. Ezért a környezeti nevelés mint a fenntarthatóságra nevelés alapja nem tantárgyi keretek között, hanem együttműködést kívánó tanítási-tanulási tevékenységként valósítható csak meg.

Ebben a folyamatban az aktív, a környezeti nevelést a gyakorlatban is kipróbáló, pozitív élményekre támaszkodó és szisztematikus módszertannal felvértezett oktatók mutathatják az utat. A mindnyájunk számára szinte egyetlen lehetőséget biztosító út megépítéséhez a szerző nem csupán összefoglal, de elemez, a fellelhető tudásanyag rendszerezése mellett „szerény, de nem

ingatag, hanem biztonságos hidat” épít elmélet és gyakorlat között.

Az egyes témakörök külföldi és hazai szempontból is elemzésre kerülnek. Vizsgálat alá veszi a múlt és a jelenkor állapotát, értelmezést és magyarázatokat ad az oktatásban kulcsszerepet játszó visszacsatolás szerepéről és szükségességéről.

A fejezetek végén olvasható összefoglalók pedig nem csupán a vizsgált témakör zanzáját jelentik, de ötlettárgyútemény is egyben. Javaslatok, az elérendő cél felé vezető lépcsősor egy-egy foka.

Az első fejezetekben tárgyalt történeti folyamatokra, az ezek eredményeképpen létrejött pozitív változásokra, a tudományos közvélemény és a szakma tévútjaira a hetedik fejezet reflektál leginkább és adja meg az egyértelmű választ: a környezetpedagógia módszerein, a tanítás-tanulás szervezési módozatain keresztül fejlődhet ki újra az az oktatási struktúra, melynek régi-új alkotóeleme: a tudomány, a művészet, a morál és a hit, szűkebb értelemben: a természeti környezet, benne az erdő szeretete és tisztelete.

A kiadvány művészi-vizuális megjelenése több szakmai szempont együttes

nevelését, gyakorlati tapasztalatszerzését és a különösen fontos személyes élményeket ez a forma biztosíthatja leginkább. A szaktudományok értékes eredményeit kizárólag az oktatás konvertálhatja az életvezetés, ezzel a gondolkodás globális

figyelembevételével értékelhető: a könyv külleme és formátuma – összképe –, valamint kezelhetősége ergonomiai szempontokat érint, míg a következők színhasználat, a kompozíciós megoldások, az illusztrációk egyértelműsége és a tipográfiai megfogalmazás a befogadás szempontjából döntő fontosságú.

A hiánypótló tartalom tárgyiasult könyvformája alanyanyagában, kötészetében is igényes külsőt kapott. A hét fő témakörbe sorolt tartalom, valamint a konklúziókkal, fogalomtárral és irodalomjegyzékkel is ellátott kiadványban logikus és könnyű az eligazodás a teljes felületen nyomott zöld fejezetkezdő oldalaknak köszönhetően. Ezek az oldalak példát mutatnak a vizuális ergonomia célszerű használatára is: a könyv több kereshetőség érdekében a tartalomjegyzék aktuális alcímrendszerét témánként megismétlik.

A szerző minden fejezetet külön oldalon, a tartalom súlyához illő, az olvasót elgondolkodtató idézettel vezet fel, ezzel egy pillanatra sem tévesztve szem elől a kiadvány egészére jellemző személyes és tanító hangvételt. A kiadvány könnyen lapozható, a matt műnyomó papír választása pedig csillogásmentes felületet eredményez, ezzel optikai, vagyis az olvasás – a tartalom akadálymentes átadásának – szempontjából is ideális egységet nyújt.

A főcímek nagybetűs, verzál szedése tartalmi-tematikai kiemelést biztosít, és tagolja az oldalszámok látványát, a kenőrszövegben található dőlten szedett

gondolatok pedig irányítják, a főbb információkra terelik a tekintetet. Itt kell megjegyezni, hogy a hangsúlyos, vastagon szedett szavak miatt lehet olyan érzése az olvasónak, hogy klasszikus tankönyvet lapoz, hiszen erre a tördelési stílusra jellemző leginkább az erőteljes kiemelés.

Képi, illusztratív, valamint összefoglaló ábrák tekintetében a kiadvány kifejezetten gazdagnak mondható: míg a fotók dokumentumértékkel bírnak, a tematikai és tartalmi szempontok függvényében hol a táblázat, hol a kördi-

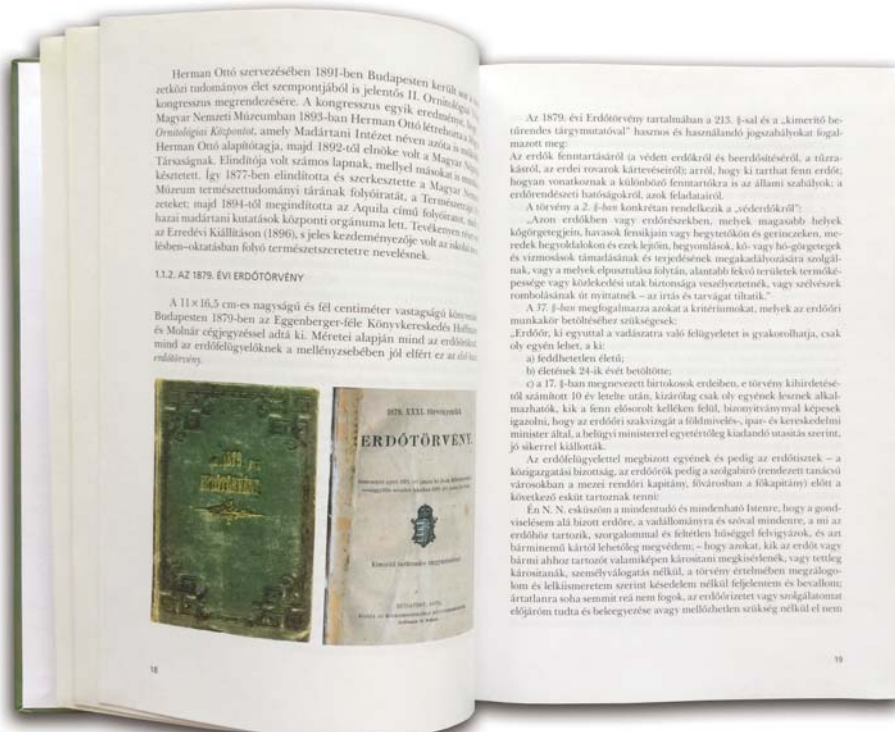
agram lesz a célravezetőbb ábrázolási forma; céljuk a megjelenéssel egyetlen szempont: a tartalom minél hatékonyabb átadása az olvasónak, hiszen a hatékony információátadás megkönnyíti az olvasott tartalom tényleges alkalmazását, ami a könyvnek egyáltalán nem burkolt szándéka.

A szerzői ábrák egységes koncepciója, a korábban másutt elemeiben már létező, de gondolatiságában e könyv lapjain összeállt rendszerek megjelenése kiemelkedő és jelentős újdonság volt amegjelenéskor. Külön érdekességét, egységességét jelentik a kötetnek a vállaltan kézzel készített és ebben a formában bemutatott fogalmi térképek.

Ha a téma okán hajszálnyit csavarunk is Hamvas Béla 1945-ben, *A száz könyv* című művében megfogalmazottakon – mely szerint a feladat először száz, majd tíz, végül egyetlen könyvet megmenteni a pusztuló világból, mellyel az emberiség irodalmának vonalát nagyjából helyre lehetne állítani –, akkor Kovács-Németh Mária szakkönyve egy lehet a pedagógiai irodalom tíz leginkább megmentésre váró kiadványa közül, melyet minden környezeti neveléssel, erdőpedagógiával foglalkozó szakember, erdészeti erdei iskola oktató nagy haszonnal forgathat.

Gosztom András

doktorandusz, Soproni Egyetem,
Kitaibel Pál Környezettudományi
Doktori Iskola

Bioökonómia és az erdőpedagógia kapcsolata

A fenntartható fejlődés az oktatásban

2016 októberében a Földművelésügyi Minisztérium támogatásának köszönhetően öten utazhattak el hazánk képviselőjében a nagy múltú és immár 11. alkalommal megrendezett Nemzetközi Erdőpedagógiai Konferenciára, ezúttal a norvégiai Biribe. A szakmai fórunsorozat alapítói között magyarok is voltak, mi több, az első ilyen konferenciát Sopronban tartották.

Az eseményen 17 országból közel 80 fő vett részt: erdőpedagógusok, erdészek, kutatók, különböző erdőpedagógiai intézmények, szövetségek képviselői.

A repülőutat, vonatozást, majd buszozást követően október 24-én este érkezünk meg Biribe, a Norvég Erdészeti Konferencia-központba. A központ jelenlegi formáját az 1970-es években nyerte el, amikor mindenre gondolva szálláshelyet, éttermet, italbárt, konferenciatermet és tanösvényt is terveztek az erdészeti iroda mellé.

Első este a vacsora után kölcsönös ismerkedésre nyílt lehetőség, majd csapatokba rendezték a társaságot, és egy kis versennyel igyekeztek csapatépítésre bírni bennünket.

Kedden délelőtt a megnyitón először *Sjur Haansbus*, az Erdészeti Fejlesztési Intézet munkatársa tartott beszédet az erdészeti politika és az erdészeti gyakorlat közötti összefüggésről, a kormány szerepvállalásáról az erdészeti

oktatásban. Megtudhattuk, hogy az erdőgazdálkodáshoz szükséges pénzügyi forrásokat részben a norvég állam, részben az erdészetek oktatási tevékenysége, az általuk kiadott könyvek eladása és az elvégzett kutatások fedezik. Átlagosan 50 hektár kiterjedésűek a norvég magánerdőbirtokok, a tulajdonosok és az erdei munkások együttesen végzik az erdőgazdálkodást, és minden tartomány saját helyi oktatóval, vezetővel rendelkezik, aki rész munkaidőben dolgozik az erdőgazdálkodásban.

Ezután *Pål Vidar Sollie* köszöntött bennünket a Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztérium képviselőjében, majd Gjøvik polgármestere, *Bjørn Iddberg* mutatta be röviden a környéket vetített képes prezentáció segítségével. A település 673 km²-éből 11% mezőgazdasági terület, 62% erdő, 6% vízfelület és 21% egyéb terület. Az összesen 490 000 ha erdőből 89% gazdasági rendeltetésű, és 96% a magánerdő aránya. Az állomány nagyrészt lucfenyő. Országos szinten az erdők 3%-a védett, 20%-a pedig állami tulajdon. Megtudtuk azt is, hogy vidéken a háztartásokat főként fával fűtik, a nagyobb településeknek pedig saját erőművük van, ahol biohulladéktól kezdve sok mindent felhasználnak energianyerésre, természetesen megfelelő körülmények mellett.

Kis szünetet követően *Jon Bingen Bioeconomy* című előadását hallgathattuk meg. Az előadó rávilágított arra, hogy milyen fontos a nem megújuló energiaforrások lecserélése a megújulóakra, a zöld energiára, amelyet főként a fotoszintetikus termékekből nyerhetünk. A váltás nemcsak fontos, hanem szükséges is, hiszen a nem megújuló energiaforrások kifogyóban vannak, a használatuk által indukált környezet-szennyezés, légszennyezés, az ezek következtében fellépő légköri felmelegedés és az energiaforrásokat birtoklótól, kezelőtől való függés egyre jelentősebb mértékű függő viszonyrendszereket generál. Megkönnyíti a váltást a technika és a logisztika folyamatos fejlődése és a felhasználható bioenergia-erőforrások körének bővülése is. A váltás mindenestre jelentős politikai és pénzügyi változásokat idézhet majd elő nemzetközi szinten is, hiszen megváltoznak az erőviszonyok, az érdekrendszerek. Jelenleg úgy értékelhe-

tő, hogy több lehetőség nyílik majd a bioenergetika terén, mint a nem megújuló energiaforrások használatában.

A délután folyamán már változatos workshopokat rendeztek különböző témakörökben:

- *Az erdők és a bioökonómia kapcsolatának felhasználása megélhetésünk biztosítására*

Ötletelés fiatalokkal való beszélgetéshez, melynek során megismerhetik, hogyan tudnak természet- és környezetbarát módon, fenntarthatóan gazdálkodni az erdővel, és pénzt keresni anélkül, hogy el kellene hagyniuk otthonukat.

- *Égető probléma: hogyan gyűjtünk tüzet?*

Különböző módszereket használtak tűzgyújtásra, többféle sütő-főző alkalmatosságot készítettek a természetben talált anyagokból, közben a foglalkozás csapatépítő jellege is megmutatkozott, valamint az egyes fafajok energetikai tulajdonságaira, hőleadó képességére is fény derült.

- *Önfelfedezés, az erdő funkcióinak és ajándékainak megismerése másképp*

Nem túl gyakori téma erdei iskolai foglalkozásokon a tömelletti erdőgazdálkodás, az erdők ökonómiai szerepe vagy az erdei melléktermékek megismertetése. Ez a workshop éppen ennek a széles témakörnek az erdei iskolai pedagógia programba történő integrálási lehetőségeit igyekezett bemutatni.

- *Faanyagtól a játékokunyhóig, hogy legyünk ácsok és tanítsunk a fáról?*

A résztvevők rövid ismertető után – ahol nem melleleg elhangzott az egyik kedvenc mondatom: „Norwegian children are allowed to hurt themselves at school” (‘a norvég gyerekeknek megengedik, hogy megsebezzenek magukat az iskolában’) – közösen építettek egy fakunyhót a rendelkezésre álló anyagok és szerszámok segítségével. A foglalkozás célja a csapatmunka, a közös tervezés és a kreativitás megélése, valamint a faanyag mechanikai tulajdonságainak megismerése volt.

- *Bioökonómia és oktatás – hogyan használjuk az új perspektívákat a gyakorlatban?*

A résztvevők különböző módszereket ismerhettek meg, melyek segítségével a bioökonómiával kapcsolatos ismereteket tudják átadni a gyerekeknek. Átfogó képet kaphattak a régi és új módszerekről, használatuk előnyeiről, hátrányairól.

A workshopokat követően különböző országok, régiók erdőpedagógiai segédanyagait tekinthették meg, választ kaphattunk esetleges kérdéseinkre, és egyes szemléltető eszközökből még sa-

- *Faanyagtól az építőanyagig. Hogyan végezzünk gyakorlati feladatot gyerekekkel?*

Napjainkban az oktatás egyre inkább az elméleti ismeretek átadására szorítkozik, ami nem feltétlenül jó. A foglalkozás azt mutatta be, hogy mennyivel többet és mennyivel hatékonyabban tudnak elsajátítani a gyerekek a gyakorlati oktatás során, főként azáltal, hogy maguk végzik az egyes műveleteket a fa ki-döntésétől annak feldolgozásán át a késztermék létrejöttéig, ami lehet akár tűzifa, fűrészlé vagy egyéb eladásra alkalmas fatermék.

ját példányt is beszerezhattunk. Közben fakultatív programként lesétáltunk a Mjosa-tóhoz, amely Norvégia legnagyobb tava.

A következő nap reggelén Victoria W. Thoresen, az UNESCO bizottsági tagja, a Hedmark University College PERL programbizottságának elnöke a fenntarthatóság eszméjére nevelés fontosságát hangsúlyozta előadásában. Bemutatta a világ erdeinek területi változását 2000–2012 között, majd két tanmesével igyekezett rávilágítani, hogy felelősek vagyunk azért, amit megszelídítettünk. Az előadás után ismét workshopok következtek:

- *Egy pakli kártyától egy kamionnyi dobozig – az erdőpedagógia és a bioökonómia találkozása*

Az erdőpedagógiában használható új eszközök megismerése és kipróbálása volt a cél, ahol felhívták a figyelmet a könnyen kezelhetőség, könnyen használhatóság fontosságára.

- *Faragókéssel a fában rejlő lehetőségek felfedezéséért*

Ezen a gyakorlati foglalkozáson olyan munkadarabokat faragtunk, amelyeket akár a 3-4. évfolyamtól már gyerekekkel is el lehet készíteni. Az alkotás öröme inspiráló a gyerekek számára, ha veszélyesebb eszközöket is rájuk bízunk, önértékelésük is növekedik. Az elkészült művek pedig magukért beszélnek.

- *Könyvbe rejtett erdő – könyvelmény erdőpedagógiai elemekkel*

A foglalkozás eredménye saját készítésű könyv, melynek megalkotása során különböző erdőpedagógiai technikák alkalmazásával a résztvevők megismerték az erdőt, a fát mint megújuló energiaforrást, valamint a művet igénybe vette a képzeletet, a kreativitást, az érzékelő és motorikus képességeket is.

- *Világ a lábunk alatt – a talaj mint információforrás*

A skót iskolák számára készült *A világ a lábunk alatt* elnevezésű

program bemutatása, melynek keretében megismerjük a talaj természetét, tulajdonságait, és ezen keresztül jelentőségét az erdőgazdálkodásban.

A foglalkozásokat követő ebéd után dr. Günther Dobler, német erdő- és környezetpolitikai kutató tartott előadást *Hogyan hasznosíthatja az erdőpedagógia a meséket?* címmel. Az előadáson kimerítő részletességgel lebontott egy klasszikus „a lovag megmenti a királykisasszonyt a sárkánytól a jótündér segítségével” mesét, majd párhuzamot vont az egyes szereplők és a hallgatóság szerepe között.

Az előadás után kinti programon vettünk részt a konferencia-központ udvarán, ahol különböző nemzetek erdőpedagógiai gyakorlati feladataiból kaptunk ízelítőt, mint például az óriás bioökonómia-memória, a csapatépítő kampós szókirakó, a csontváz-kép párosító vagy a fák víztartalmának szemléletes mérése.

Este vacsorára és záróceremóniára került sor. Mindhárom este ki lehetett próbálni az alagsorban kialakított lövészszimulátort, amely igen nagy sikert aratott a résztvevők körében.

Csütörtökön egész napos tanulmányútra vittek bennünket. Két lehetőség közül választhattunk: vagy a norvég erdészeti múzeumot látogatjuk meg, vagy a helyi erdészetet. Mind az ötven az Elverumban található erdészeti múzeum mellett tettük le a voksunkat, amit nem is bántunk meg. A múzeumhoz tartozó szigeten körbevezettek minket egy tanösvényen, melynek állomásain megismerkedhettünk a norvég medvevadászati berendezésekkel és technikákkal, a régi erdei munkások épületeinek szerkezetével, felépítésével, ételkészítési módszereikkel és szokásaikkal, valamint a tipikus norvég léckerítés készítésével. Maga a múzeum szintén sok érdekességgel szolgált.

Ezúton köszönjük a tartalmas továbbképzési lehetőséget a Földművelésügyi Minisztériumnak, az Országos Erdészeti Egyesületnek, az élményeket pedig a vendéglátóinknak, szervezőknek és lebonyolítóknak!

Horváth Eszter

erdei iskola vezető

Bakonyerdő Zrt., Balaton-felvidéki Erdészeti Erdei Iskola

Hirdessen az Erdészeti Lapokban!

A vadalma (*Malus sylvestris*) botanikai jellemzése

Dr. Bartba Dénes – egyetemi tanár

Soproni Egyetem EMK Növénytani és Természetvédelmi Intézet

A magyar okiratok az almát gyakran említik, 1217-től lehet ezt a fajt adatolni (pl. *ad arborem mali*), bár általában egyértelműen nem derül ki, hogy a vadalmáról vagy a nemes almáról van-e bennük szó. Számos helységnevünkben is szerepel az alma neve, így Almamellék, Almakút, Almásháza, Almásfüzitő, Almáskamarás, Almáskeresztúr, Balatonalmádi, Magyaralmás őrzi e nevet, miként több családnévben is felbukkan, illetve keresztnévként is egyre gyakoribb lesz.

Nevezéktana

A magyar nyelvbe az ótörökből került az alma szó, a kirgiz nyelvben szintén alma, míg az oszmán-török nyelvben elma, a csuvas nyelvben ulma alakban él tovább. A vadalma neve a Besztercei szójegyzékben (1395 körül) és a Schlágli szójegyzékben (1405 körül) már felbukkan.

Linné 1753-ban megjelent *Species Plantarum* című művében a körtétet és az almákat még egy nemzetségbe (*Pyrus*) vonta, később, 1768-ban, Philip Miller angol botanikus állította fel az almák számára a *Malus* nemzetséget.

A *Malus sylvestris* tudományos név esetében a nemzetségnév a latin köznyelvi alakból származik, melyet az óko-

ri rómaiak használtak az almafára, s az ógörög *malosz* = gyapjas, bolyhos szóra vezethető vissza; a szintén latin eredetű fajnév erdeit, erdőben élőket jelent, mellyel a faj élőhelyére utalt leírója.

Alaktana

A vadalma általában 6–10 m magasra növő fa, esetenként csak cserje, amely ennél magasabbra csak ritkán, főként erős oldalárnyalás miatt nyurgul fel. Idős példányai gyakran többtörzsűek, melyek úgy keletkeznek, hogy még a fa életében feltörnek gyökfősarjai, s a törzs pusztulása után, kellő megvilágítás esetén azok megerősödnek.

Törzsátmérője életkorának végén 20–25 cm tesz ki, kivételesen ismertek ennél vastagabb egyedei is, amelyek 25–45 cm törzsátmérővel büszkélkednek. Szürkésbarna kérge szabálytalan cserepekben repedezik fel. A 80–100 éves példányok már matuzsálemnek számítanak, ugyanis a gesztkorhadás hamar végez az egyedekkel. (Rostock közelében, Stubbendorf határában néhány éve elpusztult rekordpéldánya 143 cm átmérőjű volt, korát közel 400 évesre becsülték.)

Koronája kerek vagy harang alakú, a vékony, kihajló gallyak és vesszők filigrán megjelenést kölcsönöznek a fának. A termőkorú fák terméssel terhelt gallyai ívesen meghajlanak, a felső részükhöz rövidhajtásokból hosszúhajtások lesznek, s felfelé nőnek tovább, majd később ezek is meghajlanak. Ezért is lesz széles koronája a vadalmának, s ezért nem tud jelentős magasságokat elérni. (Ez a növekedési forma egyébként sok cserjefajra is jellemző.)

A vadalmánál tévesen feltételezik, hogy hajtásrendszerében tövisek fejlődnek! Igazi ágtöviseket csak a törzs alsó részén hozott vízihajtásokon találunk, a gallyakon, ágakon ennek hitt képződmények azonban másképp keletkeznek. Itt arról van szó, hogy a fejlett, többéves rövidhajtásláncok többnyire az erőteljes árnyalás miatt elpusztulnak, beszáradnak, majd letörnek, s hegyes, „töviszerű” képződményt formálnak.

Rügyei tojásdadok, sötét vörösbarnák, kisebbek és hegyesebbek a nemes almáénál. A rügypikkelyek többnyire kopaszak, csak az élük pillás. Levelei méretben és alakban is nagy változatosságot mutatnak, fiatal levelei szinte kerekdedek, kifejtetten már elliptikusak vagy visszás tojásdadok, hosszuk 3–11 cm, szélességük 2,5–5,5 cm között változhat. A levéllemez vékonyabb a nemes almáénál, s a fonákon az érhálózat kevésbé emelkedik ki azokéhoz képest. Fontos bélyeg, hogy a vadalma levélfonáka kopasz vagy legfeljebb csak az erek mentén finoman, később lekopaszodóan szőrös, míg a kultúralmánál maradandóan gyapjas! Őszi lombszínzöldése jelentéktelen, szürkészöld, barnászöld vagy esetleg fakósárga.

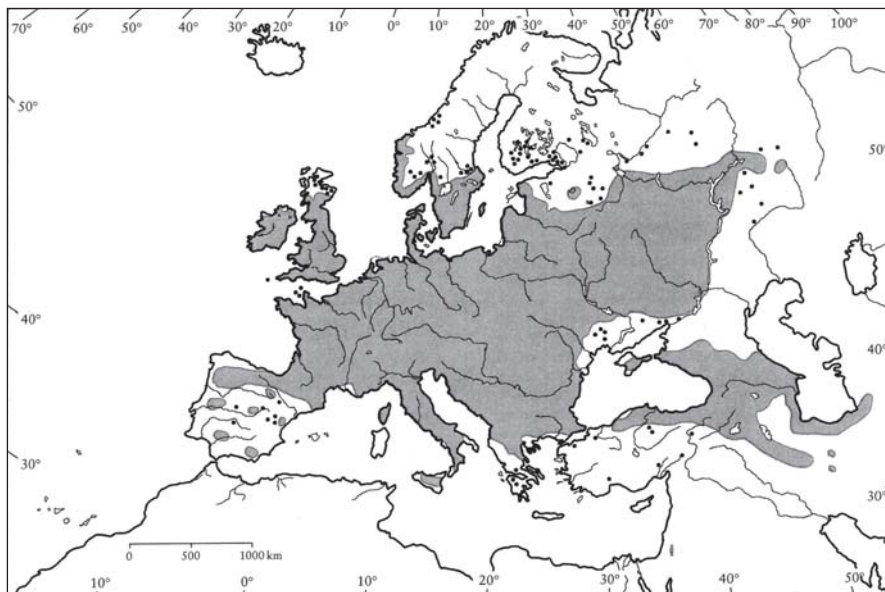
Kevés virágú álernyő virágzatát a rövidhajtások csúcán lombfakadással egyidőben vagy kissé utána, április második felében, esős és hűvös időjárás esetén később hozza. A virágok nem borítják be egyenletesen a teljes koronát, mivel sok ágon csak két évente jelennek meg, s az ágak egy része így évente váltogatja egymást.

Virágszíne sohasem tiszta fehér, hanem a rózsaszín különböző árnyalatait fedezhetjük fel rajta. A szirmok kívül sötétebbek, belül halványabbak, s a virágzási stádium kezdetén, bimbós állapotban a legtöbb rajtuk a piros szín, majd gyorsan halványulni kezdenek, s a lehulló szirmok már halványrózsaszínűek vagy szinte fehérek.

Magas csersavtartalmú, fanyar ízű, sárgászöld, a napsütötte oldalon esetleg pirossal árnyalt, kemény húsú termése 2–3,5 cm nagy, többnyire gömbölyded, a nemes almáénál jóval kisebb. Terméskocsányának hossza általában meg egyezik a termés hosszával. A termésen a kocsánynál és a csészénél alig található bemélyedés, míg a nemes almánál ez kifejezett. A termés szeptember-októberben érkezik, barna magjai enyhén mérgezőek.

Elterjedése

Az alma nemzetség ősi tagjai Délkelet-Ázsiában alakultak ki, a kréta időszak végétől ismertek képviselői az

1. ábra – A vadalma elterjedési területe. A kisázsiai és kaukázusi foltok már a kaukázusi almára (*Malus orientalis*) vonatkoznak.

akkori trópusi és szubtrópusi hegységekből. Az utolsó jégkorszak, a pleisztocén alatt jelentős fajdifferenciálódás és terjedés következett be náluk. Molekuláris genetikai vizsgálatok alapján a kaukázusi almából (*Malus orientalis*) ekkor hasadt ki a vadalma (*M. sylvestris*), és Kelet-Európán át a Duna- és a Dnyeper-medencéjén nyomulva szinte egész Európát meghódította.

A vadalma elterjedési területe leginkább a kocsányos tölgyéhez hasonlítható, habár annak pontos határait nehéz megadni, ugyanis a nemes alma termesztési körzete ezeken a határokon általában túlnyúlik, s e kultúrfaj elvadásait sokszor nem ismerik fel, nem különítik el a vadalma természetes előfordulásaitól.

Mai ismereteink (1. ábra) szerint a vadalma areája nyugaton az Atlanti-óceánig ér, északon Nagy-Britanniában, a Skandináv-félsziget déli harmadában, a Ladoga- és Onyega-tavakig, a Volga felső folyásáig honos, és keleten is követi e nagy folyó vonalát. Dél-Európában már szórványosabb megjelenésű, szigetszerű előfordulásai jobbra a hegységekben lelhetők fel. Gazdasági jelentéktelensége és biológiai tulajdonságai miatt a tájakról fokozatosan visszaszorult, sok helyről el is tűnt. Sajnálattal állapítható meg, hogy az elterjedési területen belül a faj mindenütt ritka, már csak szórvány megjelenései, kis egyedszámú, sokszor csak egyetlen egyed számoló populációi vannak, emiatt valamennyi országban valamilyen mértékben veszélyeztetett e faj.

Előfordulása

A Közép-Európában található kőkorszaki települések (pl. svájci cölöpépítmények) feltárása során már megtalálták a vadalma elfelezett, szárított terméseit, ami azt mutatja, hogy ekkoriban már gyűjtötték és raktározták e fajt. A bronzkorban már nálunk is gyűjtötték a vadalmát, erre utal a Pákozd-Vár melletti feltárás, illetve a Lászlófalva-Szentkirály mellett végzett ásatás, ahol nagyobb mennyiségű vadalmamagot találtak. Fonyód-Bélatelep késő népvándorlás kori települése mellett pedig mumifikált termése került napvilágra.

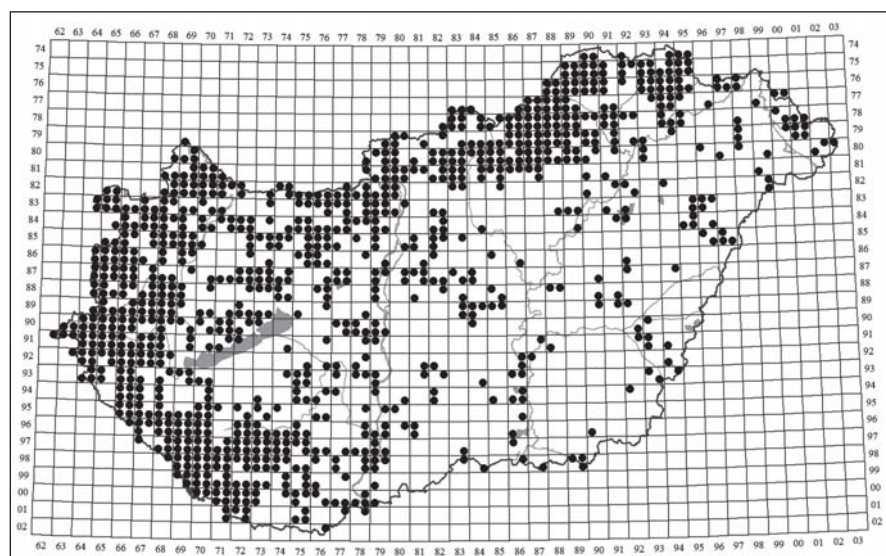
Hazánkban a síkvidékektől a közép-hegységekig egyaránt megtalálják létfelteit (2. ábra), mély termőrétegű, tápanyagokban gazdag, jó vízellátású tala-

jokat kedvel. Az alföldeken az árterek keményfás ligeterdeinek jellemző elegyfajaja, talán nem véletlen, hogy a középkorban gyümölcsöseink java részét ilyen helyeken alakították ki, s itt végezték nemesítő munkájukat az ún. „ojtogató emberek”, akik a nagytermesű kultúrmákat oltották a vadalmagyedekre. Megtaláljuk a hegy- és dombvidékek patak menti ligeterdeiben is, különösen akkor, ha azok rétekkel vagy más, nem erdő művelési ágú területekkel érintkeznek. Ezeken kívül természetes élőhelyei közé tartoznak még a gyertyános-tölgyesek, s ritkábban az egyéb, szárazabb termőhelyű tölgyesek is. A vadalma igazán az erdőszéleken, tartósan felritkult foltokon érzi jól magát, itt kapja meg a virágzásához és termésérleléséhez szükséges fény mennyiséget, a zárt erdőbelsőből az intenzív erdőgazdálkodás és a gyenge versenyképessége miatt szorult ki. Ezenkívül félkultúr élőhelyeken, csendesekben, mezsgyéken, fás legelőkön is gyakran fellelhetjük.

Változatossága

Az almáknak ma 52 faja ismert, amelyek kizárólag az északi félteke mérsékelt övében élnek, Közép-Európában mindössze egyetlen faj, a vadalma található. A kultúrmák létrejöttét viszont még most is jelentős homály fedi. A nemes almát (*Malus domestica*) korábban polihibrid eredetűnek vélték, több szülőfajt feltételeztek nála, így egyesek a vadalmát is közéjük gondolták.

A napjainkban végzett molekuláris genetikai vizsgálatok viszont azt igazolták, hogy szülőfajai között az Altáj-almának (*M. sieversii*) tulajdonítható a

2. ábra – A vadalma magyarországi előfordulása. (Forrás: Magyar Flóratérképezési Adatbázis, 2016, Sopron)

1. táblázat
A vadalma és a nemes alma fontosabb megkülönböztető morfológiai bélyegei

Jellemző	Vadalma (<i>Malus sylvestris</i>)	Nemes alma (<i>Malus domestica</i>)
Vessző		
Szörzet	hiányzik vagy alig szőrös, lekopaszodó	erős és maradó
Átmérő	< 2,5 (3) mm	> 2,5 (3) mm
Rügy		
Alak	hegyes	legömbölyített
Levél		
Levélhossz	4–11 cm	> 11 cm
Levélszélesség	3–5,5 cm	> 5,5 cm
Levélcúcs	ferde	egyenes
Levél szőrözöttsége	kopasz vagy alig szőrös, lekopaszodó	közepesen vagy erős, nagyobbrészt maradó
Virág		
Virág szélessége	≤ 3,5 cm	> 4 cm
Virágkocsány vastagsága	≤ 1,2 mm	> 1,2 mm
Virágkocsány szőrözöttsége	nem vagy alig szőrös	közepesen vagy erősen szőrös
Vacok átmérője	< 3 mm	≥ 3 mm
Vacok szőrözöttsége	nem vagy alig szőrös	közepesen vagy erősen szőrös
Csészelevel szőrözöttsége a külső oldalon	nem vagy alig szőrös	közepesen vagy erősen szőrös
Bibeszál szőrözöttsége	nem vagy alig szőrös	közepesen vagy erősen szőrös
Termés		
Termésátmérő	≤ 3,5 cm	> 3,5 cm
Termésalak	gömbölyded	változatos, ± alma alakú
Terméskocsány vastagsága	≤ 1,8 mm	> 1,8 mm
Kocsányhossz / termés magasság	~ 1	jóval < 1
Kocsánygödör	nagyon lapos	mély
Csészegödör	nincs vagy nagyon lapos	mély
Csésze és magház közötti összeköttetés (termést szétvágvá)	kevésbé felismerhető	jól felismerhető és részben árkolt
Íz	fanyar, összehúzó	savanyú vagy édes
Fedőszín	többnyire hiányzik, legfeljebb a napos oldalon vöröslő lenticellák	ha van, akkor élesen elkülönülő vörös
Püposzár (a csészék közelében)	nincs	van

legnagyobb szerep, a többi feltételezett almafaj nem, vagy csak elenyészően játszott kialakításában. A nemes alma kultiválására egyébként az első nyomokat az ázsiai térségben, s nem Európában találjuk!

A vadalmára a múltban és a jelenben is több veszélyforrás leselkedett és leselkedik. Ezek közül az egyik, hogy magoncait és sarjait a vad előszeretettel károsítja, s emiatt szorul vissza. A másik ok, hogy napjainkban a termőkorú fák gyakran olyan nagy távolságra találhatók egymástól, hogy a kölcsönös beporzásnak nincs esélye, s emiatt beltenyészettség lép fel.

A harmadik az ún. introgresszió veszélye. Ez elméletileg az európai almakultúra kezdete óta áll fenn, ami az ókori görögökig, majd a római korig vezethető vissza. A nemes alma, amelyet egyre kiterjedtebben és egyre több fajtában ültettek, folyamatosan hibridizálódott a vadalmával, s az utódok egy részének génállománya így különböző mértékben keveredetté vált. Ez az introgresszió a vadalma genetikai állományának megváltozását eredményezte és eredményezi, amit korábban borúlátóbban értékeltek,

manapság azonban a genetikai vizsgálatok azt igazolták, hogy a vadalma ma meglévő számos egyede még megőrizzte a faj genetikai identitását. Napjainkban a tiszta és változatos génállomány fenntartása problémás, részben a hibridizáció, részben a csekély egyedszámból adódó beltenyészettség miatt, ezért

a vadalma a jövőben csak emberi segítséggel maradhat fenn!

Ahogy az elterjedési területét, úgy a morfológiai bélyegeit sem lehet az introgresszió kérdéséről elválasztani. Kevésbé ismert, hogy ez az évszázadok óta zajló folyamat hogyan változtatta meg a vadalma morfológiai bélyegeit, hogyan befolyásolta fenotípusos sajátosságait. Valójában nincs igazi referencia ebből a fajból annak ellenére, hogy archeobotanikai leleteket is felhasználtak a „standard” előállítására. A vadalma és a nemes alma elkülönítése, utóbbi elvadulása miatt is, problémás, ebben segítenek az 1. táblázatban összefoglalt megkülönböztető morfológiai bélyegek.

További érdekességek

A magyar erdők szürke eminenciására leginkább rövid ideig, mindössze egy hétig tartó virágzásakor, esetleg termésérésükor figyelünk fel, egyébként rejtve marad szemünk előtt. Ennek oka nemcsak különleges morfológiai és ökológiai bélyegeinek a hiánya, hanem a korábbi évszázadokban kevésbé hasznosítható volta miatti rendkívüli megfigyeltetés, visszaszorulás is.

Szerény méretei miatt az erdész csak harmadrendű faként tartja számon a vadalmát, s emiatt kevés figyelmet szentel neki. Napjainkban ennek az elfelejtett fafajnak az erdei biodiverzitás fenntartásában van fontos szerepe, mivel számos élőlény kötődik hozzá. Lényeges az is, hogy törzse a hatvanadik életéve körül többnyire gesztkorhadás áldozata lesz, odvak keletkeznek benne, s így sok odúlakó madárnak és kismélnak nyújt búvó- és szaporodóhelyet.

Gazdasági jelentőségéhez járul, hogy virágai méhlegelőként szolgálnak, s a közeljövőben nagy szerepe lesz a nemes alma rezisztencia-nemesítésében, mivel a vadalma a lisztharmattal, az alma mozaikvírussal, a varasodással és a faggyal szemben ellenállónak mutatkozik. Ezenkívül klímateroleranciája miatt a nemes almafajták szaporításánál alanyként való felhasználása fokozódni fog a jövőben.

Luther Márton annak idején azt mondta: „Ha tudnám, hogy holnap eljön a világ vége, akkor még ma ültetnék egy almafácskát!” Ne késlekedjünk mi sem, tegyük azt, amit a reformáció egyik szellemi atyja javasolt, mert csak így menthetjük meg a vadalmát!

Fotók: **Korda Márton**
Vidéki Róbert

Továbbképzés és szakosztályülés Gyulán

Az Országos Erdészeti Egyesület Erdészeti Erdei Iskola Szakosztályának éves záró szakosztályülésével összekötött továbbképzése az idei évben a DALERD Zrt. Erdészeti Erdei Iskolájában került megrendezésre Gyula-Városerdőn, november 10–11-én.

Az első nap délutánján három előadást hallgattunk meg. Dr. Goda Péter építőmérnök jóvoltából (Alföld-PLANUM Kultúrmérnöki Kft., Békéscsaba) *Körösök vidéke – a víz építette kistáj* címmel kimerítő és részletes tájékoztatást kaptunk az édesvizek szerepéről a tájhasználatban, betekintést kaptunk a vízrajzi szolgálat részletes és pontos térképeibe, majd egy kis történelmi visszatekintést követően megismerhettük a villámárvíz, a vízlépcső és a tüsgát fogalmát, jelentőségét és felépítését.

Dr. Kurcz Ádám, a budapesti Magyar Nyelvstratégiai Intézet nyelvésze *Nyelvemlékek a tájnevekben* című előadásával interaktívan bevonta a hallgatókat: az erdővel, fajokkal kapcsolatos helységneveket kerestünk, valamint szógyökök és származékok eredetére derítettünk fényt. Kiderült az is, hogy a régi nyelvemlékekben a kék erdő valójában zöldet jelent.

Dr. Csóka György, a NAIK-ERTI munkatársa a tőle megszokott színvonalon és stílusban *Csodálatos tölgyek, csodálatos rovarok* címmel tartott nagyobb részt erdővédelmi előadást, amelyben a Bakonyerdő Zrt.-hez köthető forrást is felhasznált, a Devecseri Erdészet Gyulaállási tölgyein mutatta be egyes károsítók hatását. Megtudtuk,

hogy a magyarországi herbivior rovarok majdnem fele tölgyspecialista, illetve néhány példát is láthattunk arra, hogyan védekeznek a tölgyek az illegális behatolókkal szemben. A teljesség igénye nélkül, felsorolás és bemutatás szintjén ismerkedtünk meg a hazánkban élő legjellemzőbb tölgyfajkárosítókkal (pl. japán selyemlepke, tölgy bűcsújáró lepke, gyapjaspille, tölgy csipkésposloska, araszolók, sodrómolyok, zsákhordómolyok, levélaknázók, pajzstetvek, gubacsdarazsak).

A továbbképzési rész után Lomniczi Gergely, az OEE főtitkára értékelte az Erdővárás országos jelentőségű rendezvényt, a 2016-os Erdők Hete programsorozatot programjait, illetve szó esett a szakosztály által elnyert pályázati összeg felhasználásáról, melynek keretein belül egységes arculatot terveztek

Pénteken reggel a hat csoport egy-egy térképpel elindult az erdei iskolát körülvevő erdőrészbe, hogy megkeresse a térképén megjelölt pontokat, és összegyűjtse az ott található élőlények neveit, melyek között meg kellett találni a kapcsolatot is.

A feladat megoldása után egy-egy új, immáron gyakorlati szakmai feladatot kaptak az egyes csoportok. Kettőnek foltos elegyítéssel kellett tölgy- és kőris-csemetéket ültetni pótlásként egy-egy lékbe, egy csoportnak ápolási feladatai voltak, egy csoport mintaterület kijelöléséért volt felelős, egy csapat sarangot rakott és azt, illetve a közelben lévő rönköt felvételezte, a hatodik csapat pedig rőzsét kötegelt, majd befűtötte a kemencét, s bedagasztotta és megsütötte benne a langallót.

A program zárásaként közösen végigjártuk a többi csoport területét, és meghallgattuk a feladatkiírásokat, illetve a megoldás menetét és annak indoklását.

A péntek délelőtti szakmai programot és feladatokat a DALERD Zrt. munkatársai, Vid Katalin erdei iskolai programvezető és Puskás Lajos, a Tájékoztatói Központ oktatási igazgatója állította össze és vezette. A szakmai foglalkozások célja a végzős általános iskolás és középiskolás korosztály foglalkoztatási lehetőségeinek bemutatása volt, véleményem szerint példaértékűen. A látott és kipróbált módszerek és ismeretek jól használhatók e korosztály környezeti nevelésében, erdei iskolai oktatásában.

Ebéd után a hazautazás következett volna, de akinek lehetősége nyílt rá, maradhatott még egy napot. Mi éltünk vele, és egyáltalán nem bántuk meg. Péntek délután a Nagy Bambuszkertet és a Gyulavári kastély interaktív természetismereti kiállítását tekinthettük meg, majd rövid sétát tettünk a belvárosban. Vendéglátóink szombat délelőtt az eső ellenére egy kis városnéző programot szerveztek nekünk, melynek keretében megnéztük a Szent Miklós katedrális, benne az ikonosztázzal, az Almássy-kastély Látogatóközpontot és a Százéves Cukrászdát is.

Nagyon köszönjük a lehetőséget és a szervezést, a két nap nagyon tanulságos és érdekes volt, s talán nem elhanyagolható szempont, de jól is éreztük magunkat.

Horváth Eszter

OEE Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály

Jubileumi emlékülés Sopronban

Az OEE 150. jubileumi emlékére kapcsán 2016. november 10-én az 1961-ben alakult Erdőhasználati Szakosztály megemlékezést tartott az erdőhasználatot oktató professzorainkról, munkásságukról, a szakosztály első vezetőiről egyetemünk Ligneum Látogatóközpontjában.

A résztvevőket *prof. dr. Lakatos Ferenc* dékán, *dr. Czupy Imre* intézetigazgató és *Nemes Zoltán*, a szakosztály elnöke köszöntötte.

Első előadóként *Szakálosné dr. Mátyás Katalin* ismertette az erdőhasználat professzorainak, oktatóinak életútját, *Rumpf János* professzor anyagára is támaszkodva. Ők alapozták meg (természetesen bányász, kohász, erdész, faiparos tanártársaikkal együtt) azt a műszaki, ökológiai, ökonomiai hozzáértést, amelyre ma is oly büszkék lehetünk.

E rövid ismertetésbe csak rövid felsorolás fér bele. *Szécsi Zsigmond* (1841–1895) neve egybeforrott az Erdészeti Iparműtani és Erdőhasználati Tanszék 1872-es megalakításával. Európa legjobb erdőhasználati, iparműtani gyűjteményének kialakítását is neki köszönhetjük.

Utódja, *Csiby Lőrinc* (1849–1903) elsősorban a vízi szállításban alkotott jelentőset. *Téglás Károly* (1864–1916) szintén a faanyag vízi szállítása foglalkoztatta, de nagy hangsúlyt helyezett a faipari feldolgozás és az erdei melléktermékekből nyerhető haszonvételek oktatására is.

Krippel Mór (1867–1945) nyomtatott jegyzetekkel járult hozzá elődeink ismereteinek bővítéséhez, de az általa szerkesztett „szögrakó készülék” rendszerbe állítása is említésre méltó.

Nevéhez köthető az erdészeti kereskedelem oktatásának elindítása, de a Vadászat és fegyvertan című tárgy bevezetése is.

Bokor Dezső (1898–1959) elődei munkáját is folytatva 1947-ben megbízást kapott a Soproni Erdészeti Kutatóintézet újjászervezésére.

Lámfalussy Sándor (1916–1975) méltó követője nagy elődeinek. Ő a kitermelt faanyag legjobb hasznosíthatósága miatt elsősorban a fűrészüzemek kialakítására helyezte a hangsúlyt.

Benedek Attila (1916–1995) a szabványosítás, fakereskedelem, munkaszervezés, ergonómia területén alkotott jövőbe mutatót.

1996 után, a jelentős személyzeti-szervezeti változások egymásutánjában rendkívül aktív oktatók szolgálták a hallgatók ismereteinek bővítését: *Káldy József*, *Herpay Imre*, *Rácz József*, *Marosvölgyi Béla*, *Rumpf János*, *Gólya János*, *Czupy Imre*, *Mátyás Katalin*, és meg kell említeni a jövő legifjabb leteleményeseit, *Major Tamást* és *Horváth Attilát* is. Csak bízhatunk benne, hogy az elvetett mag terebélyes fává sarjad.

A megható ismertetés után *Zambó Péter* egyesületi elnökünk számolt be a jubileumi év lezajlott eseményeiről.

Az ebédészünet előtt *Kalmár Borbála*, a Ligneum munkatársa mutatta be a 2013. év látogatóközpontját. Délután *Garamszegi István* szakosztálytitkár szolt első elnökünk és titkárunk, illetve második elnökünk életéről. *Sitkey János*, *Erdős László* és *Andor József* igaz erdőszeretettel, örömmel végezték azt a feladatot, melyet a modern erdőgazdálkodás nekik juttatott osztályrészül.

Ezt követően *Ormos Balázs* volt elnökünk, titkárunk mutatta be azt a múltat, amely az egyetem és az ERTI együttműködésének köszönhetően az erdészeti munkakultúra emelésével az erdőhasználat embert próbáló tevékenységét igyekezett versenyképessé tenni az ipari lehetőségek keretein belül.

Zárásként a szakosztály megkoszorúzta az egyetem botanikus kertjében két erdészprofesszorunk emlékhelyét.

Professzoraink, tanáraink, illetve megemléített elődeink tevékenysége iránt bővebben érdeklődő kollégáink forduljanak az előadókhoz, vagy látogassanak el az egyesület honlapjára, ahol a szakosztály részletesebb története elérhető.

Garamszegi István

titkár, OEE Erdőhasználati Szakosztály

Sitkey János életútja

1915. január 21-én Zalaapátiban született. Középiskolai tanulmányait Pápán, a bencés rendi gimnáziumban végezte. 1935-ben iratkozott be a budapesti Műegyetem soproni Bányász-, Kohó- és Erdőmérnöki Főiskolai Karának Erdészeti Osztályára. Édesapja betegsége miatt tanulmányai finanszírozása érdekében egy évig dolgoznia kellett. Földmérési munkákat vállalt *Modrovich Ferenc*

és *Sébor János* professzorok segítségével. 1941-ben erdőmérnöki oklevelet szerzett. Diplomája megszerzése után a második világháború végéig Shvoy püspök, majd Coburg herceg erdőbirtokait kezelte. A háború után szakmai pályafutását a Miskolci Erdőgazgatóságon folytatta a Parasznai Erdészeti erdőgondnokként. 1951-ben visszakerült a miskolci Központba. Később ki nevezték a Kelet-Bükk Erdőgazdaság fahasználati csoportvezetőjének, ahol 1959-ig dolgozott. Ugyanezen év márciusától felkérték az Országos Erdészeti Főigazgatóság Erdőgazdálkodási Főosztály vezetésére, ahol 1967-ig, az OEF megszűnéséig látta el a főosztályvezetői munkakört. Ezt követően az Erdőgazdasági és Faipari Egyesülés műszaki igazgatóhelyetteseként dolgozott 1971-ben történt megbetegedéséig. Aktívan részt vett az Országos Erdészeti Egyesület munkájában, többek között az Egri Helyi Csoport megalapításában is. Betegségét alázattal és türelemmel viselte szerető családjá körében 1977. november 21-én bekövetkezett haláláig.

Az erdőrendezés a jelenlegi szabályozások tükrében

Az Erdőhasználati és az Erdőrendezési Szakosztály közös rendezvénye

Az Országos Erdészeti Egyesület Erdőhasználati és Erdőrendezési Szakosztálya közös rendezvényt tartott 2017. január 19-én a Budapesti Erdészeti Információs Központ konferenciatermében.

A rendezvényen az ország számos vidékéről mintegy 50 szakember vett részt. Az ülést *Nemes Zoltán*, az Erdőhasználati Szakosztály elnöke vezette le. *Czifrok István*, az Erdőrendezési Szakosztály elnöke első előadóként röviden vázolta az erdészeti igazgatás szervezetében és jogszabályi háttérben történt fontosabb változásokat, az erdőrendezés jelenlegi helyzetét, valamint az erdőtervezés során alkalmazott becslési módok megoszlását.

Ezt követte az Erdőrendezési Szakosztály titkárnak, *Jagicza Attilának* előadása, melyben kitért az erdőrendezés lehetőségeire, alkalmazkodására a jelenlegi szabályozáshoz. *Spingár Péter*

(SEFAG Zrt.) tartalmaz előadásban foglalta össze, hogy a jelenleg hatályos jogszabályi környezet milyen nehézségek elé állítja az állami erdőgazdálkodókat, több problémakörben megoldási javaslatokkal is szolgált.

Majd *dr. Nagy Dániel* igazgatóhelyettes és *Lapos Tamás* EUTR-referens előadása következett a NÉBIH Erdészeti Igazgatóság részéről. Az általuk bemutatott előadásban a 2009. évi erdőtervezési törvényről és végrehajtási rendeletről volt szó. Az előadók kiemelten az EUTR-szabályozásról, annak az erdőgazdálkodásra gyakorolt hatásairól, a szabályozás céljairól és az ellenőrzések eddigi tapasztalatairól számoltak be.

A rendezvény fórummal zárult, ahol a legtöbb hozzászólás az erdőtervezéssel való összhang fontossága témakörében hangzott el. Végezetül a rendezvény eredményeként állásfoglalást fogalmazott meg a két szakosztály, melyet egy-

hangúan el is fogadott. Az állásfoglalás itt olvasható.

Állásfoglalás

Elfogadott állásfoglalás az Erdőrendezési és Erdőhasználati Szakosztályok közös rendezvényén.

- Jogszabályi egyszerűsítés, pontosítás, egyértelműsítés szükséges, biztosítani kell a pontos és aktuális adattári és térképi adatok elérhetőségét minden érintett számára.
- Az erdőtervezési folyamatot egyszerűbbé, a terepi felvételeket pontosabbá és egzaktabbá kell tenni. Ehhez megfelelő kapacitást kell biztosítani, ha szükséges, gazdálkodói közreműködéssel.
- Meg kell fogalmazni az erdőterv szerinti gazdálkodás pontos szakmai kritériumait.
- Az erdőgazdálkodási tevékenységek bejelentését és tényjelentését egyszerűsíteni és egyértelműsíteni kell, úgy, hogy az megfeleljen az EUTR elvárásainak is.
- A kitermelt faanyagok előírásszerű felvételezése kötelező legyen, s ez képezze a tényjelentés alapját.

OEE Erdőrendezési és Erdőhasználati Szakosztály

Az erdészeti szakképzés aktualitásai

Az Oktatási Szakosztály ülése Budapesten

Az Országos Erdészeti Egyesület Oktatási Szakosztálya 2016. december 12-én tartotta évzáró ülését a Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtárban. A szakosztály tagjai mellett a hagyományosan erdészeti szakképzéssel foglalkozó oktatási intézmények képviselői is részt vettek a rendezvényen.

A szakosztályülésen a tagok először *Keresztes György* előadását hallgatták meg *Az örök-erdő-gazdálkodás múltja, jelene és jövője Magyarországon* címmel. Az előadást követő hozzászólások is azt bizonyították, hogy a szakosztálynak időszerű volt ezzel a témakörrel foglalkozni, megvitatni, hogy hogyan lehet a kérdést az erdészeti szakképzésbe beiktatni.

A második napirendi pontban *Andrésiné dr. Ambrus Ildikó* szakosztályelnök tartott előadást *Az erdészeti szakmunkásképzés gondjai, a szakmaszervezet befolyása a foglalkoztatásra, az erdészeti szakmunkás mint hiányszak-*

ma címmel. Az előadás részletesen kitért a szeptembertől hatályos új Országos Képzési Jegyzék szakmáinkat érintő változásaira, illetve bemutatta a szakmaszervezeti döntés értelmében a 2017/18-as tanévben indítható erdészeti szakmunkás, erdésztechnikus, vadgazdálkodási technikus, valamint ágazati képzések megyénkénti és fenntartónkénti keretszámait.

Külön részletesen foglalkozott az erdészeti szakmunkás szakképesítés hiányával, illetve javasolta az erdőgazdaságok igényeinek felmérését, és a gazdálkodói adatok ismeretében annak kezdeményezését, hogy az erdészeti szakmunkás szakképesítés a jövőben a hiányszakmák közé kerüljön.

A harmadik előadást *Halápi Nándor*, a szakosztály titkára tartotta *Az erdésztechnikus-képzés során felmerülő kérdések* címmel. Előadásában ismertette a szakmai képzésben bekövetkező változásokat, a szakmai képzés óraszámainak csökkenését. Az új szakgimnáziumi

képzés bevezetéséből adódó kérdések – mint például az érettségivel megszerzhető *természetvédelmi munkatárs* vizsgájának kérdése, a T kategóriás jogosítvány képzési költségeinek finanszírozása, vagy talán a legfontosabb: az ebben a tanévben ágazati érettségittevők érettségi követelményeinek hiánya – mind-mind komoly kihívást jelentenek az oktatási intézmények számára.

A szakosztály jelen lévő tagjai egyetértettek abban, hogy ezeket a problémákat a fenntartónak is jelezni kell.

A következő napirendi pontokban a tagok a jövő évi munkatervjavasolataikat tették meg, majd egy rövid tájékoztatót hallgattak meg *Lomniczi Gergelytől*, az Országos Erdészeti Egyesület főtárgyától elsősorban az oktatást is érintő 2017. évi egyesületi feladatokról.

A hivatalos program lezárását követően még kötetlen beszélgetést folytattunk az oktatás aktuális problémáiról.

Andrésiné dr. Ambrus Ildikó elnök, OEE Oktatási Szakosztály

A Kisalföldön jártunk

Tanulmányút a Kapuvári Erdészethé

Immáron hagyományossá vált, hogy az Országos Erdészeti Egyesület Kecskeméti Helyi Csoportja az ősz folyamán felkerekedik, hogy szakmai tanulmányútra induljon, melynek során az ország egy másik erdőgazdaságánál szerez új tapasztalatokat, kapcsolatokat, valamint barátságot ápol és épít. Így történt ez 2016-ban is. A tanulmányút során a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. Kapuvári Erdészete volt a vendéglátónk.

Programunkat a Göbös-major Ökoturisztikai Központjában kezdtük, ahol Kóródi Sándor erdészeti igazgató fogadta a csoportot. Elsőként megtekintettük a több évszázados történelmi múltra visszatekintő egykori Esterházy uradalmi majort. A kisalföldi várostól 16 km-re található Ökoturisztikai Központban ma már elsősorban erdei iskolai foglalkozásokat, kirándulásokat és tematikus nyári táborokat szervez az erdőgazdaság.

A Göbös-majori programot követően a fertődi Esterházy-kastélyba látogattunk. A kastély szakszerű idegenvezetéses bejárása után a kastélyparkban található 176 hektáros Lés-erdőt Kóródi Sándor mutatta be.

A Lés-erdő mindig fontos szerepet töltött be a Kapuvári Erdészeti életében. Az 1980-as évekig az erdőterület elsődleges rendeltetése gazdasági volt, vágásos üzemmódban kezelték. Csemeterkert és karácsonyfatelepi is működött a kezelésében. 1983-ban készült el az első fejlesztési terv, amely a közjóléti funkciókat helyezte előtérbe, és ennek alapján kerítették be az erdőt.

Az allérendszer nyomvonalait felújították, és részben újak is kialakításra kerültek, valamint ekkor renoválták és korszerűsítették a kínai pagodára emlékeztető Bagatelle épületét is. Harminc évvel később, 2014–15-ben uniós pályázati forrásból valósult meg a parkrekonstrukció. A régi kerítés helyett új kerítést építettek, az allékban lévő fákat FAKOPP műszerrel megvizsgálták. A vizsgálat során menthetetlennek bizonyuló fák eltávolításra kerültek, helyettük új sorfákat ültettek.

A fertődi látogatást követően visszatértünk Göbös-majorba, majd a szállás elfoglalása után a vendéglátónk lovas kocsizásra invitáltak bennünket. Ezután a szakmai beszélgetéssel egybekötött baráti beszélgetés a hosszán tartó vacsora közben folytatódott.

Másnap reggel szintén az erdészeti igazgató volt a kísérőnk, útközben csatlakozott hozzánk Bors László erdőgondnok is. A napot a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Hanság Élővilága Kiállítás megtekintésével kezdtük Öntés-majoron. Megismerkedtünk a Hanság élővilágával, a hansági emberek által gyakorolt mesterségekkel, valamint a táj geológiai múltjával és az egykori vízrendezés hatásaival.

A múzeumi programot követően a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt.-t és a vendéglátó Kapuvári Erdészeti ismerhetjük meg részletesebben. Az erdőgazdaság működési területe 35 000 ha, a Kapuvári Erdészeti erdőgazdaság által kezelt területek délnyugati részén található, szomszédos a Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt.-vel.

Az erdészeti területe 10 500 ha, ebből 9200 ha az erdővel borított terület. Két nagy erdőtömbre tagolódik. A dél-hansági erdőgondnokság Kapuvártól északra nagyrészt puhafás állományokkal, éger, hazai nyár, nemesnyár, tölgy és egyéb kemény fafajokkal gazdálkodik. A rábaközi erdőgondnokság többnyire keményfás erdőket kezel, tölgy, cser, egyéb kemény lomb, fenyő, akác fafajokkal.

A terepi program során a dél-hansági erdőgondnokság területén jártunk, ahol megnézhetjük a Csíkos-égerest. Az égeres a láprétek tocsogóiban, csatornáiban valaha élő réti csík halfajról kapta a nevét.

Később hazai és nemes nyár erdőfelújításokat tekintettünk meg. A szakmai beszélgetés során kiderült, hogy teljesen más erdőművelési eljárással ültetik az erdőket, mint mi az Alföld tájain.

Köszönet illeti a program támogatóit, a KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt., valamint a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. vezérigazgatóit, a szervezőket, különösképpen Kóródi Sándor erdészeti igazgatót és Bors László erdőgondnokot.

Koczka Zoltán, Andrési Dániel
OEE Kecskeméti HC

Folyamatos erdőborítás a gyakorlatban

Tapasztalatok védett és közjólétiileg frekvenciált területeken

Immár negyedik alkalommal gyűltek össze az OEE Szombathelyi Helyi Csoportjának tagjai, hogy a folyamatos erdőborítás elérése felé tett lépésekről tapasztalatot szerezzenek, az eddigi eredményeket megvitassák.

2016. október végén, egy borús, hűvös reggelen Velemben találkoztunk. Innen az aszfaltos erdészeti feltárási úton haladva közelítettük meg első állomásunkat, a Velem 7 D erdőterületet. Itt köszöntötte *Bakó Csaba*, a helyi csoport elnöke a megjelenteket. Örömmel nyugtázta, hogy a téma iránt töretlen az érdeklődés a Helyi Csoport tagjai, a Szombathelyi Erdészeti Zrt. munkatársai részéről, valamint hogy az Őrségi Nemzeti Park munkatársai, az erdészeti kutatás képviselői és soproni kollégák is megtisztelték jelenlétükkel a rendezvényt.

A tapasztalatcsere helyszínéről elmondta, hogy a Kőszegi Tájvédelmi Körzet védett területén vagyunk, ahol a helyi élővilág védelmét, a nagyfokú turizmus miatti közjóléti szempontokat és a gazdasági érdeket kell összehangolniuk a helyi szakembereknek. Ennek legjobb módja a folyamatos erdőborítás elérése.

Balogh Csaba, Bedő-díjas tagtársunk, a szakmai nap házigazdája felelevenítette a folyamatos erdőborítás, az örökzöld fogalmát, jogszabályi háttérét. Majd a Szombathelyi Erdészeti Zrt. kezelésében lévő erdőterület adatait ismertette, miszerint az Alpokai erdőtervezési körzetben, a Zrt. kezelésében lévő 3437 ha-os védelmi és közjóléti rendeltetésű, állami tulaj-

donú, természetes, természetszerű vagy származék természetességi erdőnek 31%-a szálaló, faanyagtermelést nem szolgáló vagy átalakító üzemmódú, amely üzemmódok a folyamatos erdőborítást biztosítják.

A bevezető után a Velem 7 D erdőterületben megtekintettük a 2015-ben elvégzett szálalóvágás eddigi eredményét. *Németh János*, a Szombathelyi Erdészeti Igazgatóság fahasználati műszaki vezetője a jelölésről, fakitermelésről elmondta, hogy az erdőtervnek megfelelően a fekete- és erdei fenyőből vették ki az előírt mennyiséget, a lékeket a már jelen lévő újlatra alapozva alakították ki. Ennek eredményeként láthattuk az erősödő bükk, valamint néhány kocsánytalan tölgy újulatot. *Németh János* elmondta, hogy tapasztalataik szerint a bükk később minden egyéb elegyfajt elnyom, ha nem avatkoznak be felújítási folyamatba, így éppen a klímaváltozás hatásainak ellenállóbb elegyességet veszítjük el. Itt merült fel a kérdés a klíma változásával kapcsolatban. *Kámpel József*, az Erdészeti Tudományos Intézet munkatársa ismertette az intézet ez irányú kutatásainak eredményei alapján felállított jövőképet.

Következő állomásunk a Cák 5 B erdőterület volt, ahol egy időn elvégzett növedékfokozó gyérítést tekintettünk meg. Ebben a 71 éves kocsánytalan tölgy-bükk-erdei fenyő-sze-

lidesztenye-gyertyán elegyes részletben meglévő újulatot nem tapasztaltunk, ezért is fordulhatott elő, hogy az erdőterv által előírt mennyiségű és méretű léket nem igazán alakították ki, talán óvatosságból.

Tovább haladva a Kőszeg 62 B erdőterület 53 éves kocsánytalan tölgy-bükk- vörös tölgy-vörösfenyő- szelídesztenye elegyes állományának 2014-ben elvégzett törzskiválasztó gyérítését tekintettük meg, ahol már mutatkozik KTT, B, SZG újulat.

A Kőszeg 50 B 13,75 ha-os erdőterületben a domborzat, termőhely nagyfokú változatosságát figyelhetjük meg az állományon keresztül is.

Utolsó programhelyszínként a Stájer-házak közelében található Pro Silva kísérleti területet tekintettük meg. A Szombathelyi Erdészeti Zrt. 2005-ben indította el kísérleti jelleggel a Pro Silva Hungaria Egyesület erdőkezelési alapelvei szerinti erdőgazdálkodást a működési területén. Ennek oka, hogy az erdőterületek szociális és védelmi funkciójának fokozottabb előtérbe kerülésével olyan szemléletű gazdálkodási

módszereket találjanak, melyeket – e funkciók messzemenő kielégítése mellett – az erdő gazdasági, értékkeremtési célját is szem előtt tartva alkalmazhatnak.

A Kőszeg 43 B 15,6 ha-os fokozottan védett erdőrésztarté az előbbi szempontok kielégítése miatt esett a választás, továbbá a kocsánytalan tölgy elegyes bükkös állomány kora (2005-ben 79 éves) is kedvező a hosszú távú átalakításhoz.

2005-ben az Őrségi Nemzeti Park munkatársaival közösen jelölték ki a kivágandó fákat, a védett élőlényekre és élőhelyekre figyelemmel. 2006-ban végezték el a fakitermelést.

A tapasztalatcserén láthattuk, hogy az újulatok szépen kialakultak, viszont a kialakított lécek már majdnem bezáródtak. Bakó Csaba elmondta, hogy az újulat és az anyaállomány törzssűrűsége, illetve törzseinek elhelyezkedése miatt a következő évben újabb léceket kell megnyitni, illetve a meglévőket helyenként bővíteni szükséges.

Öröndetes, hogy látványosan megindult az egykorú erdő többkorúvá válásának folyamata. Az elnök úr felkérte dr. Németh Csabát, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság osztályvezetőjét, hogy értékelje az erdőrésztarté eddigi állapotát. Németh Csaba többek között elmondta, hogy a jelölés, a fakitermelés a természetvédelmi érdekeknek megfelelően történt. A holtfa mennyisége megfelelő, és megőrzendő a jövőben is. A következő termelések során is meg kell ővni a vizes élőhelyeket, a meglévő idős, böhöncjellegű, korhadó, odvas fákat, pionír fafajokat. Összességében megállapítható, hogy természetvédelmi szempontból az élőhely további javulása várható a jövőben.

Horváth Gábor

titkár, OEE Szombathelyi HCs

Képek: **Kovács Endre, Bakó Csaba**

22 ÉV AZ ERDÉSZETI LAPOKNÁL

Pápai Gábor erdőmérnök 22 éven keresztül – 1991 és 2012 – között szerkesztette az Erdészeti Lapokat. Mint sokoldalú és irodalmi tehetséggel bőven megáldott egyéniség maga is sok publikációval gazdagította ezt a nagy múltú folyóiratot. Írásainak gyűjteménye korrajz, hű tükre közel negyedszázad magyar erdőgazdálkodásának, tiszteletteljes megemlékezés a múlttól, a korszak eseményeiről és azok szereplőiről.

Ez alatt a 22 év alatt az Erdészeti Lapok megújult, a szakmai-tudományos jellegű folyóirattól színes és nagyobb formátumú egyesületi magazin lett, amelyben a tudomány, a szakmapolitika, a beszámoló és minden egyéb érdekesség jól megférnek egymással. Így illenek be a Lapok oldalaira Pápai Gábor írásai is.

Olyan könyvet tarthat kezében az olvasó, amelyben emberről rossz szó nem hangzik el, amelyben a magyarság és a magyar nyelv képezi az írások lelkét, és amelyben még a műszaki tények is lírává olvadnak. E szelíd hangvétel háttérében viszont ott dübörög az erdészársadalom és a szakma féltése, elismertetésének igénye is.

Az erdészgyakornoknak, az erdész-technikusoknak, az erdőmérnöknek, a színésznek, a publicistának és fotósnek az írásairól mindent el lehet mondani, csak azt nem, hogy unalmasak, és csak arról szólnak, hogy beteljen az oldal.

Az Erdészeti Lapoknak hű olvasója voltam és vagyok. A most újra közreadott cikkek többségét is elolvastam hajdanán. Mind érdekesek voltak, és kitűntek a szigorúan szakmai hangvételű anyagok közül. Pápai Gábor írásai színesek, magyarul szólnak, és bárki számára érthetőek.

A kötet több műfajt is képvisel. Tájéleírás, erdészpolitika, életrajzok, novellák, útleírások, tudósítások sorakoznak szépen témakörök szerint csoportosítva. A főszerkesztő fő hadszíntere, a „Harmadik oldal” ugyanúgy része a gyűjteménynek, mint „Micsidi” bácsi szép, de szomorú története.

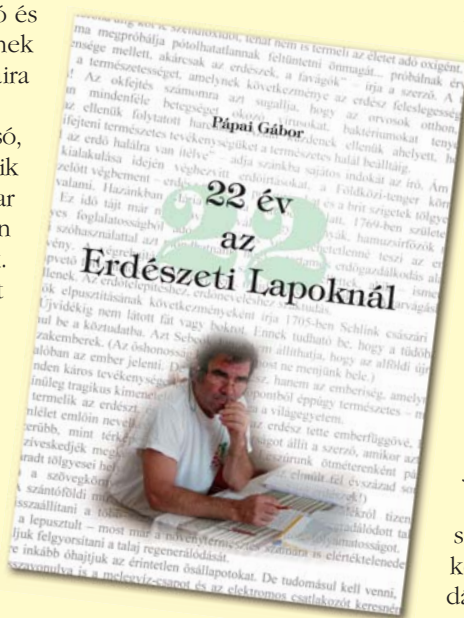
Gyakran visszatérő gondolkör az erdészek és az erdészeti féltése és elismertetése a társadalommal. Ezek a filozofikus írások a sokat olvasott és tanult emberről vallanak. Számos jeles gondolkodót idéz, és sokszor ironikusan fogalmaz. Jó módszer, a mondandó így könnyebben célba talál. Próbálja megértetni, hogy „A problémát valóban az ember jelenti.

De nem az erdész, hanem az emberiség, amelynek kialakulása, fejlődése és minden káros tevékenysége kozmikus nézőpontból éppúgy természetes – még ha az ember számára valószínűleg tragikus kimenetelű is –, mint maga a világegyetem.”

Pápai Gábornál nagyon fontos a nyelv. E téren is a múltból merít: „Aki veszi a fáradságot és nyomon követi az 1862-től megjelent lapok nyelvezetét, olyan élményben lesz része, mint aki kő-sivatagban járva azt észleli, hogy az éles, hegyes kővek fogynak, s egyre kényelmesebb a „járás”, az írásokat olvasva tisztul, szépebb édes anyanyelvünk.”

Írásaiban érezni, hogy valaha fogta a fejsze nyelét, markában érzi a cserfa rücskös kergét, és érzi a virágok illatát, hallja a madárdalt, és látja a tavasszal kipattanó tölgyrügyekből kibontakozó erdészcsillagot. Könyve rávilágít a műveltség erejére, és emberszeretetre tanít.

Gerely Ferenc

A magyar erdész nemzeti hivatása I.

Bedő Albert államtitkár elnöki megnyitó beszéde az ezredéves országos erdészeti gyűlésen

A magyar állam ezeréves fennállásának ünnepi évében az Országos Erdészeti Egyesület a székesfővárosban szintén ünnepélyes közgyűlést kívánt tartani, hogy részt vegyen ezzel a nemzet ünnepében, s a maga részéről is kifejezésre juttassa a hazafiúi öröm ama nemes lángolását, mely kulturális közintézetek életét, s nemzetünk fiainak szívét betölti abból az alkalomból, hogy a honalapító Árpád országát, Szent István birodalmát, a Mindenható Isten jóságos kegyelme az első ezer év végére segítette.

A magyar nemzeti élet hívei mindenütt ünnepelnek e hazában, s a havasi viola üde légkörétől le az Adria hódító tükréig, egy az öröm és vigasz a múltak emlékeiben, s egy a remény és bizalom a jövő alkotásaiban.

Állami és nemzeti életünk ezredik esztendőjének ünnepén minden magyar polgár megnyugtató érzéssel tekint a múltra, s a jövő ezred éveinek és a még ezeket örökké követő többieknek is szerencsés haladásába helyezvén reményét, jelen közgyűlésünk megnyitása alkalmával én sem mulaszhattam el legelsősorban megemlékezni erről az ünnepről, mely mindannyiunk lelkét hálával tölti el, s továbbra is a haza és a nemzet javára teljesítendő buzgó munkára serkent.

Nem lehet Magyarországnak oly hű polgára, kinek keblét nemzeti ünnepünk nagysága és jelentősége lelki örömmel ne töltené el, s így nincs az erdészek és az erdőgazdaság ügyeivel foglalkozók között is egy sem olyan, kinek szívét ebből az alkalomból kevésbé meleg és lassú forgású vér hevítene, mint bárkiét e hazában.

Az örökké alkotó természet tiszta levegőjében élő erdész, ki maga körül a természeti élet minden nyilvánulásában az igazat látja, kinek lelkét az emberi gyarlóságok gyengéi, ha azokkal kénytelen is találkozni vagy érintkezni, meg nem zavarják, s jellemének tiszta tükrét mérges leheletükkel el nem homályosíthatják, igaz örömmel, s a hazafiúi szív lobogó tüzével osztozik mind abban és dolgozik mind azért, a mi Hungária népének és földjének javára, s jövődjének biztosabbá és jobbá tételére szolgál.

A magyar erdészek hazánk ünnepeiben és érdekeinek hűségese szolgálatában mindenkor és mindenütt az elsők között és a legjobbakhoz csatlakozva kívánnak részt venni. Nemzetünk közgazdasági életének állandóan kitartó és igaz munkásai, s mint ilyenek a magyar állami élet körében nemcsak a földművelő gazdálkodás útján tudnak példaadással elől járni, de jól tudják azt is, hogy hazánknak és összes lakosságának jobblétre emelésében igen fontos és a világ minden más erdészeinek viszonyaitól eltérő nemzeti hivatásuk és kötelességük van a magyar államérdekeknek, s hazánk népeinek szolgálatára.

Kétségtelen az, hogy minden állam polgárának kötelességében áll a reá eső polgári feladatok teljesítését képességének megfelelő arányban végezni, s ezzel senki sem tesz többet, mint amennyivel

az állami közösségből reá eső jókért a társadalomnak, illetve az államnak tartozik. De viszont abban sem kételkedhetik senki, hogy e kötelesség teljesítésének alsóbb vagy felsőbb fokozata, illetve a képesség kifejtésének mértéke szűkebb vagy tágabb határok között változhat, s így az is bizonyos, hogy csak azok váltják be az állami vagy társadalmi közérdek irányában fennálló tartozásukat a legmagasabb becsértékben, kik erejük és képességük legigazabb tudását adják és áldozzák a haza javára.

Olyannak ismertem eddig és ismerem ma is a magyar erdészek működését általában vezető hazafias irányt, mely soha sem elégedhetik meg a pusztá kötelesség mindennapos mértékéig végzett munka eredményével, de örömet találja abban és megnyugvására szolgál, ha saját ítélete szerint is elmondhatja, hogy kötelességét akár egyéni, akár közszolgálati szempontból véve, erejének és tudásának legodaadóbb felhasználásával végezte, s hogy teljesítésének ideje alatt elméje alkotó világában örökké ott fényelt az a vezérlő csillag,

mely arra emlékeztette, hogy a magyar erdőtisztnek nincs oly szerény működési köre, melynél alkalma ne nyílne és beváltandó tartozását ne képezne, az ország összes polgárainak érdekeit szolgálva, valóságos nemzeti hivatás teendőit végezni.

Hazánk szerencséjének tartom azt, hogy a magyar erdőtiszt kar, mely alkotmányos életünk utolsó idejének egészben véve is, századunk utolsó három évtizedének szülöttje, a magyar nemzeti érzésnek oly hathatós mértékre kifejlődött birtokában van, s oly erős uralma alatt áll, hogy működésének intézésénél eme legérzékenyebb iránymutató vezetését soha sem nélkülözi, s hogy ezt még akkor is csonkítatlanul megőrizné, ha lehetnének gonosz idősek oly gonosz urai, kik erre kancsal szemmel néznének.

Erdőgazdáinknak ez a hazafias érzése szerencse hazánkra, mert e világon sehol nem áll fenn az az élénk

szükség, mely az ország nagyobb részében az egyes vidékek közviszonyait uraló magán vagy állami erdővagyon kezelőinek, s az állami kormányzat végrehajtó szerveinek, az államot alkotó népesség, s ennek nemzetiségi tagozatai közt, annyira és oly feltétlenül nélkülözhetetlenné tenné azt, hogy a közérdekeknek szolgálatára is hivatott jelentékeny erdőbirtokok részéről követendő céloknak és alkalmazandó intézkedéseknek érvényesítése és végrehajtása, az igazság, a polgári szeretet és a megnyugtató tapintatosság alkalmazásával történjék, mint épen nálunk.

Az európai nagy nemzetek földművelésügyét szolgáló erdőgazdák közül, sem a német, sem a francia, sem az orosz vagy az olasz birodalmak erdőtisztjeinek, amaz államok alkotó elemeinek nagyobb egységessége következtében, nincs oly szükségük munkásságuk körében a nemzeti érzés és hivatás melegítő hatására, mint a miénknak, mert Magyarországnak nemcsak földrajzi és nemzetiségi viszonyai teszik ezt szükségessé, de az is, hogy népünk megélhetése igen nagy mértékben van az erdőgazdaság tápláló kebelére utalva.

Erdészeti Lapok 1896/9–10. (Folytatjuk)

Megrendelhető!

Jubileumi emléktárgyak, egyesületi kiadványok az Országos Erdészeti Egyesülettől

Az OEE fennállásának 150. évfordulója alkalmából emléktárgyakat és kiadványokat készített, melyeket minden érdeklődő megrendelhet.

Megrendelés a **www.oee.hu** honlapon elérhető termék megrendelő alkalmazás segítségével, vagy az Erdészeti Lapok 2016. októberi számában található Megrendelő lapon.

A megrendelt termékek személyesen az OEE titkárságán (Budapest, 1021 Budakeszi út 91). vehetők át vagy postai utánvéttel a megadott címre küldjük őket.

További részletekért látogasson el honlapunkra!

Legyen maradandó emléke a 150 éves jubileumról, várjuk megrendelését!

OEE Titkárság

A magyar erdőgazdálkodás képes története I.-II. kötet

Ár: 5800 Ft/kötet

Az Országos Erdészeti Egyesület legszebb hagyományait folytatja akkor, amikor útjára bocsátja dr. Orozsi Sándor erdőmérnök-erdészettörténész szerkesztésében a magyar erdőgazdálkodás történetét képekben megjelenítő, háromkötetes egyedi album-sorozatát.

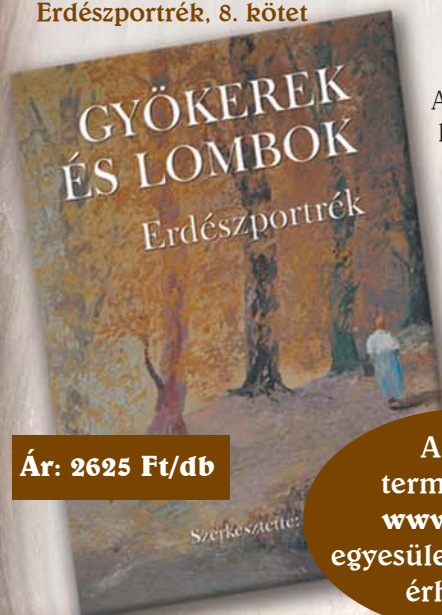
Erdészcsillag kitűző Jubileumi tagsági jelvény

A tradicionális ötosztatú tölgyfalevél erdészcsillag stilizáció, 15mm-es átmérőben, ezüsből, egyedi ötvös-munka, zöld bársonnyal borított műanyag dobozkában, csomagolva.

Ár: 4300 Ft/db

Gyökerek és Lombok Erdészportrék, 8. kötet

Ár: 2625 Ft/db

Az erdész életpályákat bemutató interjúsorozat 8. kötete Pápai Gábor szerkesztésében.

A teljes terméklista a **www.oee.hu** egyesületi honlapon érhető el.

A magyar állam összes erdőségeinek átnézeti térképe 1896

Ár: 3500 Ft/db

A híres Bedő-féle erdőtérkép digitálisan felújított, kiváló felbontásban megjelenített, színes kivitelű, ofset íves nyomással, B1-es méretben (98x 63 cm) gyártott, műanyag kupakkal záródó papírhengerbe (tuba) csomagolt és címkével ellátott reprint kiadása.

JEGYZŐKÖNYV

az Országos Erdészeti Egyesület elnökségének
2017. február 3-án, 10.00-kor kezdődött üléséről

Az ülés helyszíne: Budapest, Erdészeti Információs Központ (Budakeszi út 91.)

Jelen vannak:

Elnökség: Zambó Péter elnök, Andrésiné dr. Ambrus Ildikó és Kiss László alelnökök, dr. Oroszi Sándor SZB-elnök, Gencsi Zoltán, Köveskúti Zoltán, Szabó Tibor József és Szentpéteri Sándor régióképviselek (8 fő).

Tanácskozási joggal: Lomniczi Gergely főtitkár, Nagy László EL-főszerkesztő, dr. Sárvári János, a Könyvtár őr.

Kimentését kérte: Mocz András alelnök, Dobre-Kecsmár Csaba és Spingár Péter régióképviselek, Bak Julianna EB-elnök.

Az ülést megnyitva Zambó Péter elnök köszöntötte a megjelent elnökségi tagokat, meghívottakat. Megállapította, hogy az elnökség 8 fővel határozatképes. A jegyzőkönyv vezetésére Lomniczi Gergelyt, a hitelesítésre Köveskúti Zoltánt és Szentpéteri Sándort kérte fel, majd ismertette a napirendet. Fentiek az elnökség egyhangúan elfogadta.

Az első napirendi pontban Lomniczi Gergely főtitkár elmondta, hogy a helyi csoportok 2015–16-ra megállapított működési keretét a csoportok 70%-ban használták ki, összesen mintegy 3,2 millió forintot. 9 csoport szinte egyáltalán nem vette igénybe a lehetőséget, 19 csoport viszont a keret több mint 75%-át felhasználta. Több csoportnál fel kellett hívni a figyelmet a felhasználási célokra, így erre a jövőben nagyobb figyelmet kell fordítani. A két éven belüli felhasználás pénzügyileg kezelhető, összességében a támogatás segíti az Egyesület alapvető működését. Az elnökség tagjai hozzászólásaikban a működési keret fenntartása mellett foglaltak állást, és elfogadták az elnök javaslatát a Szeniorok és Tiszteletbeli Tagok Tanácsának nyújtott működési keret megemelésére.

1/2017. (02. 03.) elnökségi határozat:

Az elnökség a helyi csoportok működésére a 2017. március 1-ji taglétszámadatokból számítva személyenként 600 Ft, csoportonként minimum 30 000 Ft éves költségkeretet állapít meg. A 2017-es

működési keret 2018-ra átvihető, legkésőbb 2018. december 31-ig használható fel. A rendelkezésre álló összegről és a felhasználási területekről a titkárság értesíti a helyi csoportokat.

A szavazáson jelen van 8 fő elnökségi tag. Szavazatok: 8 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

2/2017. (02. 03.) elnökségi határozat:

Az elnökség a Szeniorok és Tiszteletbeli Tagok Tanácsa működésének megsegítésére 2017-ben 70 000 Ft működési keretet állapít meg. Az összeg 2018-ra átvihető, legkésőbb 2018. december 31-ig használható fel.

A szavazáson jelen van 8 fő elnökségi tag. Szavazatok: 8 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

A második napirendi pontban Zambó Péter és Lomniczi Gergely főtitkár ismertette a 2017-es évben tervezett tevékenységeket. Az elnökségi tagok hozzászólásai és kiegészítései alapján az elnökség rögzítette azokat a főbb elemeket, amelyek alapján a 2017. évi munkaterv elkészül: Kaán Károly és Madas András születési évfordulójára való megemlékezés; a 148. Vándorgyűlés, az Év Erdésze Verseny, az Erdésznök Országos Találkozója, a 21. Erdők Hete szervezése; az YPEF tanulmányi verseny nemzeti fordulójának és nemzetközi döntőjének szervezése; megbízás esetén a II. Erdővárás Csalládai Nap szervezése; a Gyökerek és Lombok X. kötetének, az Egyesületi Almanach I. kötetének és a Magyar erdőgazdálkodás képes története III. kötetének kiadása; a Kaán Károly XXV. Országos Természet- és Környezetismereti verseny, a Muzsikál az Erdő, a Soproni Egyetem TDK-konferencia, a Szakma Kiváló Tanulója Verseny támogatása, a balek-hét és a Kárpát-medencei Erdészdiák Találkozó támogatásainak kezelése. Nagyobb feladatok továbbá a Székház visszaszerzésével és a soproni időskotthon létesítésével kapcsolatos egyeztetések, gazdasági társaság alapítása, a 2016. évi környezeti nevelési projekt lezárása és a 2017-es projekt megpályázása, a könyvtárleltár elkészítése. Az Egyesület vizsgálja annak lehetőségét, hogy Er-

délyben egy kilátó építésével erősítse a jubileumi év során kialakult kapcsolatokat. Az elnökség tagjai megvitatták és egyetértettek az elnök azon felvetésével, hogy az Egyesület ajánlja fel együttműködését az aktív turizmusért felelős kormánybiztos számára a vándortáborok szervezésének koordinálásában. A helyi csoportokat a Kaán Károly évforduló megünneplésére, a Halottak Napi megemlékezések megtartására és a soproni Erdőmérnöki Kar képzéseinek népszerűsítésére kéri fel az elnökség. A küldöttgyűlések tervezett időpontja: május 11. és december 8., az elnökség pedig ki helyezett ülést tart Kaszón 2017. április 4–5-én. A részletes munkatervet a 2016. évi beszámolóval együtt, az Ellenőrző Bizottság véleményének ismeretében tárgyalja az elnökség, majd ezt követően a küldöttgyűlés elé terjeszti elfogadásra.

A harmadik napirendi pontban Lomniczi Gergely főtitkár beszámolt a Földművelésügyi Minisztérium támogatásával megvalósuló környezeti nevelési projekt előrehaladásáról, melynek határideje 2017. március 31. Ennek legnagyobb eleme a magyar lakosság körében végzett közvélemény-kutatás az erdővel és erdőgazdálkodással kapcsolatos ismeretek és elvárások, valamint az erdőlátogatási szokások felmérésére, melynek kérdőíve elkészült, február folyamán zajlik a felmérés. Tesztelési fázisban van a „Fa Book” fahatározó mobiltelefonos applikáció. A mintegy 150 csapat részvételével zajló „Fedezd fel az örökséged!” erdőismereti vetélkedő értékelési szakaszban van, az eredményhirdetés február közepén lesz. 2017-ben környezeti nevelési és a klímaváltozással kapcsolatos ismeretterjesztési feladatokra pályázik az egyesület.

A negyedik napirendi pont tárgyalása során az elnökség a logóhasználatlaltal és az arculattal kapcsolatos kérdéseket tárgyalta.

3/2017. (02. 03.) elnökségi határozat:

Az Egyesület továbbra is az alapítás 150. évfordulóját megjelenítő arculatát használja az aranyozott logóval és fejléccel, valamint a „150 éve az erdők szolgálatában” jelmonddal.

A szavazáson jelen van 8 fő elnökségi tag. Szavazatok: 8 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

Az ötödik napirendi pontban Lomniczi Gergely főtitkár ismertette a Kaszón 2017. június 23–24-én tartandó

148. Vándorgyűlés programtervezetét, melyet az elnökség elfogadott. A résztvevői létszámot maximum 700 főben állapították meg, a részvételi díjat pedig legfeljebb bruttó 40 000 forintban. Az elnökség egyetértett azzal, hogy szponzorokat keressenek a rendezvényhez, akik számára fel lehet ajánlani a termékbemutató lehetőségét. A szervezés részleteivel a következő elnökségi ülésen a helyszínen is foglalkoznak.

A hatodik napirendi pont tárgyalása előtt Zambó Péter elnöknek távoznia kellett az ülésről, így annak levezetését Kiss László alelnök folytatta, aki megállapította, hogy az ülés 7 fő elnökségi tag részvételével továbbra is határozatképes. A Geo-Environ Környezetvédő Egyesület megkeresésével kapcsolatban, amelyben felkéri az Egyesületet egy Roller Kálmánnak emléket állító réztábla állítására Borsodnádasdon, az elnökség az Egri Helyi Csoportot bízta meg a kapcsolattartással.

A hetedik napirendi pontban az elnökség tárgyalta Orvos József nyugdíjas erdőmérnök kérését az általa szerkesztett „Erdészeti Címtár 2016” kiadvány kiadására és a Vándorgyűlésen történő kiosztására. Az elnökség véleménye szerint a több mint 1000 oldalas anyag nyomtatott formában történő kiadása nem aktuális, a Vándorgyűlésen történő kiosztása anyagilag nem vállalható nagyságrendű. A munka történeti értéke miatt azonban mindenképpen megőrzendő a kutatás eredménye, így az Egyesület felajánlja a címlista elhelyezését a Könyvtárban, ahol az minden érdeklődő és a későbbi kutatók számára hozzáférhető.

A nyolcadik napirendi pontban Lomniczi Gergely főtitkár ismertette a Fővárosi Törvényszék idézését a Ligno Novum – Wood Tech kiállítás ügyében. Bemutatta az Ormos Balázs nyugalmazott főtitkártól kapott anyagokat, és tájékoztatott, hogy megtörtént a kapcsolatfelvétel a képviselőlet korábban is ellátó ügyvédi irodával, ahol készül az a

helyzetértékelés, amelyet szükség esetén az elnökség elé lehet terjeszteni.

Az egyebek napirendi pont keretében Lomniczi Gergely főtitkár tájékoztatót a Soproni Egyetemen előkészítés alatt lévő pártoló tagsági megállapodásról, valamint a február 7-én tartandó Pártoló Tagi Tanács napirendjéről, amelyen részt vesz dr. Bitay Márton Örs állami földekért felelős államtitkár és dr. Palkovics László oktatásért felelős államtitkár.

Az ülés végén Kiss László alelnök megköszönte az elnökség munkáját, és az elnökségi ülést bezárta.

kmf.

Zambó Péter
elnök

Lomniczi Gergely
jegyzőkönyvvezető

Hitelesítők:

Szentpéteri Sándor
régiónépviselő

Köveskúti Zoltán
régiónépviselő

YPEF 2017 — Kezdődik a verseny!

Idén hazánk rendezi a nemzetközi döntőt

Az Országos Erdészeti Egyesület a tavaly meghirdetett *Fedezd fel az örökséged!* országos erdőismereti vetélkedő után a Young People in European Forests (YPEF) Nemzetközi Bizottsággal közösen nemzetközi tanulmányi versenyt hirdet *Fiatalok Az Európai Erdőkben – 2017* címmel.

Az YPEF verseny célja, hogy a részt vevő középiskolások megismerjék Európa és az egyes országok erdeit, az erdők természet- és környezetvédelemben betöltött szerepét, az ehhez kapcsolódó erdőszeti tevékenységeket, valamint a természeti erőforrások megőrzésének lehetőségeit és a fenntartható gazdálkodás szükségességét saját környezetükben és európai léptékben egyaránt. A versenyhez csatlakozó országok: Ausztria, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Németország, Portugália, Románia, Szlovénia, Ukrajna, Szlovákia, Belgium, Svájc, Norvégia, Görögország, Finnország, Ciprus, Moldova.

A jelentkezés feltételei

A versenyre 2-3 fős csapatok jelentkezhetnek, a tagok nem lehetnek fiatalabbak 15, és nem lehetnek idősebbek 19 évesnél a 2016/2017-es tanév kezdetén, azaz 2016. szeptember 1-jén. A verseny nyelve angol (minden csapattag esetében feltétel a nyelvtudás). A verseny nemzeti szakaszának első fordulójában a feladatok magyar nyelven kerülnek megfogalmazásra, a nemzeti és nemzetközi döntő feladatai kizárólag angol nyel-

vűek. A jelentkező csapatoknak regisztrációs díjat nem kell fizetni.

A felkészülési anyag

A verseny felkészülési anyaga a verseny nemzetközi honlapján található meg (www.ypef.eu), valamint további anyagok érhetők el a nemzeti szakaszhoz az Országos Erdészeti Egyesület honlapján (www.oe.hu).

A verseny ütemezése

A verseny nemzeti szakasza kétfordulós. A legeredményesebben szereplő csapat jut a nemzetközi döntőbe. A nemzeti szakasz első fordulójában az európai erdőkre vonatkozó általános és az egyes országokra vonatkozó speciális kérdések alkotta teszt mellett a magyar erdőkkel kapcsolatban írandó esszé képezi a verseny feladatait. A verseny nyelve: magyar. Az első forduló feladatait mindenki a saját iskolájában, azonos időpontban készíti el, majd a feladatokat postán küldi be a csapatok az Országos Erdészeti Egyesülethez. Az első forduló időpontja: **2017. április 6., csütörtök.**

A nemzeti szakasz döntője során az európai erdőkre vonatkozó általános és az egyes országokra vonatkozó speciális tesztkérdések alkotják a feladatlap kérdéseit. A feladatlap mellett a döntőre adott témában tudományos posztert kell készíteni minden csapatnak (a poszter témáját és paramétereit az első fordulót követően közöljük). A verseny nyelve: angol. Időpontja: **2017. május 20.**

Helyszíne: Erdészeti Információs Központ (Budapest, Budakeszi út 91.).

A nemzetközi döntőbe kerülő nemzeti csapatokból sorsolással háromfős, többnemzetiségű csapatok kerülnek kialakításra. Ettől kezdve e egyes csapatok versenyeznek egymással. A csapatokra háromfordulós megmérettetés vár. Az első egy tesztfeladatsor megoldása a kiadott ismeretanyagból. A második forduló a szabadban, az erdőben kerül lebonyolításra, ahol a csapatoknak több helyszínen kell játékos feladatokat megoldaniuk. A harmadik fordulóban a csapat megadott témában egy vetített képes prezentációt tart a többi csapatnak, amelyben feladata a téma lehető legszakaszerűbb, legérdekesebb bemutatása. A prezentáció elkészítése során a házigazdák által biztosított felnőtt segítség igénybe vehető. A versenyt a három fordulóban a legtöbb pontot gyűjtő csapat nyeri meg. A verseny nyelve: angol. Tervezett időpontja és helyszíne: **2017. szeptember 27–30., Magyarország, Sopron.**

Jelentkezés

Az OEE honlapjáról letölthető excel fájl kitöltésével és a ypef@oe.hu címre való megküldésével lehet jelentkezni. Figyelem! Egy iskola több csapata jelentkezhet egy excel fájl megküldésével, de csapatonként külön munkalapot kell kitölteni! Jelentkezési határidő: **2017. március 15.** A jelentkező csapatoknak további részletes információkat küldünk. Esetleges kérdéseiket az ypef@oe.hu címen fogadjuk.

Országos Erdészeti Egyesület

Dr. Mollayné Madas Gabriella (1922–2016)

Utolsóként a három Madas testvér közül eltávozott körünkől dr. Mollay Jánosné sz. Madas Gabriella okleveles erdőmérnök, sokak kedves Gabi nénije, a soproni erdők hűséges gondozója. Ő volt két

bátyjának, Andrásnak és Lászlónak szeretett kishúga, legfiatalabb a három erdész testvér közül.

Nagyapja, *Muck Endre* Sopron városának legendás erdőgondnoka volt, aki rendbe tette és felújította az évszázadok alatt leromlott, sarjerdőkkel és rontott erdőkkel teli soproni erdőt, tölgy, vörösfenyő, lucfenyő elegyes szálerdővé alakítva azt. De nemcsak erdészkedett, turistautakat létesített, s a várost fejlesztő terveket dolgozott ki, még a Szent Mihály-temető – ahol most unokájától búcsúzunk – támfalas tervét is ő készítette. Szudétaföldről került Sopronba 1874-ben, de magyarrá vált, magyar feleséggel.

Egyetlen fia, András erdőmérnöki oklevelet szerzett Selmechányán a Bányászati és Erdészeti Akadémián, és rövid lipótújvári gyakornokoskodás után 1909-ben kinevezést kapott Temesvár–Vadászerdőre, az Erdőőri Szakiskolába. Tíz évig, az ország összeomlásáig volt ott. Családot alapított *Székely Gabriellával*, és ott született első fia, Gabi néni idősebbik bátyja, András is.

Mivel hűséges magyar állami alkalmazottként az új román államra nem kívánt föl- esküdni, Muck Andrásnak is el kellett hagynia lakhelyét. Családjával együtt követte a szakiskolát Tatára. Onnét költözött vissza Sopronba, ahol a Selmechányáról menekülni kényszerülő és a városban megtelepedett Bányászati és Erdészeti Főiskola tanulmányi érdekének lett a gondnoka erdőtanácsosi rangban. Itt született második fia, László, majd 1922. október 6-án leánya, Gabriella.

Néhány nyugodt, békés esztendő köszöntött a családra, de az az időszak sajnos viszonylag gyorsan véget ért. 1931-ben, fiatalon, 49 évesen meghalt az apa, magára hagyva 39 éves feleségét a három gyermekkel. Az özvegy nem ment újra férjhez, csak a családjának élt. Outhont teremtett a Hunyadi utcában, és fölnevelte, kitaníttatta gyermekeit. András és László erdőmérnökök lettek, Gabriella egyelőre tanult a Soproni Leánygimnáziumban.

A testvérek 1938-ban közös akaratral megváltoztatták a nevüket. Gabriella erről így emlékezik: „*A fiatalabb generációnak magyarázatra szorul a Madas név, hisz eredeti nevünk Muck volt, mely Sopronban mindmáig közszájon forog, úgy mint Muck-kilátó, Muck-pihenő. Bátyáimmal a '30-as évek második felében vettük föl Madas Zsuzsanna, anyai nagyanyánk vezetéknévét, ezzel is mintegy jelezve magyar különállásunkat az akkoriban meglehetősen erőszakos módon terjedő német mozgalmaktól.*”

Érettségi után 1940-ben Budapesten a Közgazdasági Egyetemen tanult két évig,

majd ugyanott az Országos Nép- és Család- védelmi Alap két éves tanfolyamát is elvégezte. E szervezett alkalmazottjaként kezdett el dolgozni Sopronban. Megtanulta az emberekre figyelmet, gondjait, örömeik megértését, ami a későbbiekben is segítséget jelentett számára. Évekig dolgozott ebben a munkakörben. Érdemes erről saját szavait fölidéznünk:

„*1940-ben bontakozott ki Magyarországon az a mozgalom, mely a nagycsaládosok életét volt hivatott megkönnyíteni: ez volt az Országos Nép- és Család- védelmi Alap, röviden ONCSA, ennek lettem az alkalmazottja, ahol elbízott és produktív munkát végezhettem. Az ONCSA-program keretében, az 1940-es években több soproni nehez sorsú család költöztetett kiválóan megépített, takaros, szép otthonokba.*”

Viszont bármennyire is szerette e szociális munkát, nagyapjához, édesapjához és bátyjaihoz hasonlóan ő is a természet, az erdő felé vonzódott. A soproni főiskolán – akkor Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Kara – 1949-től megnyílt a lehetőség arra, hogy nők is beiratkozassanak és választ-hassák ezt a szigorúan férfiasnak tartott szakmát. Madas Gabriella erdőmérnök-hallgatóként 1951-ben kezdte meg tanulmányait, és 1955-ben szerezte meg erdőmérnöki oklevelét.

Ezután egész szakmai munkásságát a Tanulmányi Erdőgazdaságnál fejtette ki, ráadásul ott, ahol nagyapja és édesapja is dolgoztak: a Soproni Hegyvidéken.

1959-ben nagy változás történt az életében: férjhez ment *dr. Mollay János*hoz, akit még korábbi munkaköre révén a Városházán ismert meg, s aki akkor a főiskola gazdasági főigazgatója volt. De ugyanabban az évben kinevezték az Erdőgazdaság Hegyvidéki Erdészeti- és Vezetőjévé is. Ezzel ő lett az első női erdész- vezető az országban! Egyik sokat emlegetett célkitűzése volt: „*Ne hagyjak magam után rosszabb erdőt, mint amit örököltem elődeimtől!*”

Szakmai élete nem volt egyszerű. Már az, hogy nő léte erdőmérnöknek tanult, ráadásul erdész- vezető is lett, sokakban bizalmatlanságot ébresztett, de másokban

együttérzést és biztatást is. Magas, karcsú alakjával, egyénien viselt erdészruhájával a soproni erdész- társadalom jellegzetes alakja lett. Aktívan szerepelt a különböző társadalmi fórumokon a városban és az egyetemen is. Munkája során fő feladatának tekintette ez erdészeti technikum és az egyetem gyakorlati oktatásának és kutatási tevékenységének segítését, az erdészek továbbképzését, az erdőművelő és fakitermelő munkások szociális ellátásának javítását, erdei rendezvények lebonyolítását, turistautak, tanösvények létesítését, és főleg a szép, egészséges erdők, fenyő- lombkegyes állományok létrehozását, gondozását.

Az ő hivatali idejére esett az Országos Erdészeti Egyesület soproni vándorgyűlése 1966-ban, amelynek megvalósításából sikeresen kivette a részét. Kerület- vezető erdészei, fizikai munkásai szerették, mérnök kollégái, főnökei elismerték munkáját, tisztelték.

Nehezen élte meg a hatvanas évek végén a nagy erdőirtással járó határsáv- műszaki zár kialakítását, amely ráadásul kettévágta a soproni hegyvidék erdő- tömbjét, elzárta a legszebb erdőket a látogatóktól, és nehezítette a napi munka megszervezését. Kényszeredetten, de ehhez is alkalmazkodnia kellett, megoldotta az idegőrlő feladatokat a sokszor értetlen és ellenséges határ- őrizeti szervekkel, s a szabadon látogatható területeken, ahol tehette, fejlesztette a természet- járó turizmus infrastruktúráját. Ő maga így idézi fel ezt az időszakot: „*Mindent elkövetünk, hogy az emberek örüljenek a természet ajándékainak. Források, erdei tornapálya, tanösvény, erdei bangversenyek, gyermek- játszótér, várbelyi kelta sírmúzeum, sífelvonó, Febér úti tó, kilátók, autópálya- őrtő mind ezt a célt szolgálták. Rendben és tisztán tartottuk az utakat, a jelzéseket, a turistaszervezetek részére átadtuk egy- egy forrás gondozását.*”

Dr. Mollay Jánosné sz. Madas Gabriella 1977-ben vonult nyugdíjba. Kiváló munkáját elismerte a szakmai felső vezetés, Sopron városa és az erdész- társadalom is. Köztudott, hogy bátyjai, András és László is sikeres, elismert erdőmérnökök voltak. Mindketten megkapták az egyik legnagyobb szakmai ki-

tüntetésnek számító Bedő-díjat. De 1989-ben Gabriella is csatlakozott hozzájuk, mert elnyerte a szintén magas szintű elismerésnek számító Kaán Károly-díjat, s így mindhárom Madas testvér az erdészek legkiemelkedőbb szakmai díjazottjai közé tartozik. Ezenkívül Gabriella a következő díjakat kapta még meg:

1976 – Nagyváthy János Emlékérem a gyakorlati oktatás terén elért kiváló eredményeiért;

2000 – Millenniumi Emlékplakett Sopron városától;

2012 – Életfa emléklakett arany fokozata a földművelési minisztertől;

2015 – Gyémánt diploma a NyME rektorától.

Szorgalmas, tevékeny erdészéletet élt. A Mindenható akarataából el kellett mennie közülünk, de szerető és gondos keze nyomát őrzik a soproni erdők, talán századokig is. Arany János alábbi verssoraival búcsúzzunk tőle:

„A zord fenyő's melynek tövé'n /Nem mer fakadni más növény; /Lentebb a szálas bükk-sereg, /Hol annyi bűs kút'fő ered; /Alább meg a tölgy, mely, mikép /Szörnyű madár, terpeszti szét /Esetlen, bütkös szár-

nyait; /Védvén velük, mint fiait, /Az ifju bokrok sűrűjét...”

Madas Gabriella erdőmérnök, a magyar erdészársadalom nevében búcsúszom tőled! Isten veled! Nyugodj békében!

Dr. Kárpáti László

Előző lapszámunkban nyomdatechnikai hiba miatt kép nélkül jelent meg Dörnyei Ferenc megemlékezése, amelyet emiatt ismételtelen közlünk.

Dörnyei Ferenc (1945–2016)

Életének 71. évében elhunyt Dörnyei Ferenc, a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. nyugalmazott kerületvezető erdész-vadásza. 1945-ben született Szakcsón, ott nevelkedett, és ott kezdte tanulmányait.

A természet iránt már fiatalon érdeklődött, szorgalma, akaratereje és kiváló tanulmányi eredménye lehetővé tette, hogy először a

barcsi, aztán az ásóthalmi, majd a Szegedi Erdészeti Technikum tanárai készítsék fel az eljövendő erdész-vadász életre.

1965-ben állt munkába első és egyetlen munkahelyén, a Gyulaj Erdő- és Vadgazdaságnál. Dolgozott beosztott erdészként, kerületvezető erdészként, 1970-től Szálláspusztán kerületvezető vadászként, majd 1989-től 2007-es nyugdíjazásáig erdész-vadászként.

Neve nemcsak határainkon belül cseng ismerősen a nagyvadas területeken, hanem külföldön is. Számos vadászvendéget juttatott felejtethetetlen élményhez kompromisszumot nem ismerő hozzáállásával. Szakmai tudása, tapasztalata megkérdőjelezhetetlen volt, szerte, ápolta és tisztelte a vadat. Súlyos szív-műtéte után változatlan elhivatottsággal folytatta munkáját. Élete utolsó napjai sokat elárulnak róla: augusztus 25-én megnyerte a Tolna Megyei Senior Vadászklub lövészversenyét, szeptember 13-án, halála előtt 9 nappal gimbikát lövett legkedvesebb visszajáró vendégével...

Egy igaz vadász távozott közülünk, aki nem szemlélője, hanem aktív részese, közreműködője volt a magyar nagyvadgazdálkodás felemelkedésének.

Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt.

Új tagjaink az Egyesületben

Bajai Helyi Csoport:

Vakály Miklós erdész-technikus;

Baranya megyei Helyi Csoport:

Németh Gergely tanuló; Béli Balázs egyéb felsőfokú; Dobó László erdőmérnök; Szénási Miklós erdőmérnök;

Balassagyarmati Helyi Csoport:

Szeles Gábor erdésztechnikus; Ponicsán Boldizsár tanuló;

Bp. ÁSz Helyi Csoport: Mikó Gergely egyéb felsőfokú;

Bp. HM Helyi Csoport: Hadházi Balázs erdőmérnök;

Csongrád megyei Helyi Csoport:

Csepregi Imre erdőmérnök;

Debreceni Helyi Csoport:

Váradi István tanuló; Szigeti Imre erdésztechnikus; Sóvágó Zoltán tanuló; Bódi Géza egyéb közép-fokú; Dr. Keserű Zsolt erdész felsőfokú; Tóth István Ferenc erdőmérnök;

Erdélyi Helyi Csoport:

Benke József erdőmérnök; Sanduly Katalin tanuló; Márton Rajmund tanuló; Mester Sándor erdésztechnikus; Farcas Viorel erdőmérnök; Csákány László József egyéb felsőfokú; Szakács István erdésztechnikus; Mihálydeák Imre egyéb felsőfokú; Kovács Árpád András erdésztechnikus; Fazakas Attila egyéb közép-fokú; Havlin Bocskor László erdőmérnök; Domokos Csaba erdésztechnikus; Csergő Ottó erdőmérnök; Csergő Zita egyéb felsőfokú; Incze József erdésztechnikus; Nagy Hunor erdésztechnikus; Márton Attila erdésztechnikus; Bicsak Lehel erdésztechnikus; Vizoli László erdésztechnikus; Nagy Károly erdésztech-

nikus; Oláh István erdésztechnikus; Balogh Hunor erdésztechnikus; Szakács László erdésztechnikus; Para Magor Róbert erdőmérnök; Márton Sándor erdőmérnök; Kisgyörgy Sándor egyéb felsőfokú; Székely János erdőmérnök; Fülöp Zoltán egyéb felsőfokú; Szász István erdésztechnikus; Fancsal Gábor; István Adrián erdőmérnök; Marosi Sándor erdésztechnikus

Győri Erdőgazdasági Helyi Csoport: Fekete Teréz egyéb közép-fokú; Németh Márk erdőmérnök;

Kaposvári Helyi Csoport: Rakovics Andrea erdőmérnök; dr. Vidóczi Henriett erdőmérnök; Kucséber Violetta erdőmérnök; Müller János erdésztechnikus; Papp János erdésztechnikus; Papp Tamás erdőmérnök;

Kaszói Helyi Csoport: Tóth Gyöngyi erdőmérnök;

Kecskeméti Helyi Csoport: Ambrus Gergely egyéb felsőfokú; Janikné Rankó Andrea egyéb felsőfokú;

Rába menti Helyi Csoport: Tóth Ferenc erdésztechnikus;

Miskolci Helyi Csoport: Galán Gábor János erdésztechnikus; Csizmadia Ákos erdőmérnök; id. Jóna Albert; Bartók Csilla erdésztechnikus; Molnár Nikolett erdőmérnök;

Nagykanizsai Helyi Csoport: Mikulásk Márton erdésztechnikus; Domján Marcell erdésztechnikus; Kósa József erdésztechnikus;

Pápai Helyi Csoport: Farnadi Annamária egyéb felsőfokú; Lanz Werner erdőmérnök;

Sárospataki Helyi Csoport: Gazsi Sándor erdésztechnikus;

Soproni Hallgatói Helyi Csoport: Fischer Ferenc tanuló; Gombási Mónika tanuló; Gyovai Tamás tanuló; Grédics László tanuló; Kármán Róbert tanuló; Komlódi Balázs tanuló; Koenig Balázs tanuló; Kovács Márk tanuló; Szondi István tanuló; Lados Botond tanuló; Vági Evelin tanuló;

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Helyi Csoport: Baráth Gábor Dániel erdésztechnikus; Obsitos György erdésztechnikus; Balázs László erdésztechnikus; Mádi Péter egyéb felsőfokú;

Székesfehérvári Helyi Csoport: Király Zoltán István erdőmérnök; Szokolai Attila erdőmérnök; Adravec Edit egyéb felsőfokú;

Szombathelyi Helyi Csoport: Vargyas Csaba Attila egyéb felsőfokú; Tuskan Endre erdésztechnikus; Horváth József erdésztechnikus; Barancsi Zoltán erdésztechnikus; Varga Pál egyéb közép-fokú; Pradalits Szabolcs erdésztechnikus; Szabó János erdőmérnök; Radics László erdésztechnikus; Bázsza Zoltán erdőmérnök;

Tamási Helyi Csoport: Fóris Dóra egyéb felsőfokú;

Vértesi Helyi Csoport: Németh Benedek erdésztechnikus; Berkes Dávid erdésztechnikus; Gergely Édua erdőmérnök;

Visegrádi Helyi Csoport: Németh Kristóf erdésztechnikus; Torma László erdőmérnök.

A Cseőiek erőssége

A Cserhát intim szépségeiben, rejtett értékekben gazdag dombságunk, alacsony középhegységünk, melyet a környező vulkáni hegyvidékek vonulatai, a Mátra és a Börzsöny bércei kereteznek. Szeliden hullámos tájain első pillantásra hajlamos az ember pásztázó szeme különösebb érdeklődés nélkül átsuhanni, pedig e dombvidék változatos látnivalók és érdekes történeti értékek gazdag tárháza.

Az egykori nagy kiterjedésű cseres erdők hazája és az azt magába foglaló történelmi vármegyénk Nógrád, a várak, az egykori daliás végvári idők világa is, ahol festői fekvésű vármok idézik fel a régi korok történelmét.

A Keszeg, Nézsa, Csővár települések között emelkedő Nézsa-Csővári-dombság mészkőrögeit átmetsző Sinkár-patak felett merész sziklaszirt emelkedik, a nevében is áruklódó Vár-hegy. A Kecskés-völgy felé néző, szinte függőleges leszakadású mészkő kopárok tetején már messziről intenek az egykor itt emelt erősség ma már omladozó falai.

Csővár érdekes hangzású nevét valószínűleg építtető első urai, a környező településeket egykor birtokló Cseői, vagy a középkori oklevelekben „Chewi” formában leírt család nevéből kapták, melyet később a magyar nyelv leegyszerűsített a könnyebb kiejthetőség kedvéért.

A tatárjárást követően IV. Béla királyunk ösztönzésére emelt szabálytalan alaprajzú, belső tornyos vár, a vidék hadászati ellenőrzését látta el. Nógrád vármegye nyugati fele már az Árpád-korban a köznemesi családok hagyományos birtokterületének számított. Közülük jelentősebb vagyonra tehetett

szert a Cseői-Nézsa család, ha a vár felépítést és fenntartását is vállalni tudta.

A későbbi birtokvesztések azonban megrendítették a család anyagi helyzetét, mert az erősség egyre inkább a környező terület fosztogatásának központja lett. Olyannyira, hogy az 1460-as években a megyét hatalma alatt tartó Axamit cseh huszita zsoldosvezér vezette „bratrik”, jó néhány alkalommal itt szövetkeztek, a könnyű zsákmányszerzésre mindig nyitott magyar feudális urakkal és előszeretettel dúlták a szomszédos váci püspökség javait.

Érdekes, hogy Mátyás királyunk uralmának korai szakaszában a Nézsaiak már oklevelekbe lajstromozottan a hűtlenség közé tartoztak, de a királyi kamara csak a család kihalása után, 1474-ben tette rá a kezét a várra és a vár birtokra.

1486-ig Parlagi György a király főajtónálló mestere a vár ura, akinek budai, visegrádi tisztsége mellé kifejezetten előnyös lehetett egy a királyi

központokhoz ilyen közel fekvő várbirtok. Később a király fia Corvin János, majd a szintén Mátyás által köznemesi sorból budai udvarbíróvá, vármaggyá, és II. Ulászló alatt királyi tárnokmesterré kinevezett Ráskai Balázs a birtokosa. Halála után veje, a nagyhatalmú Bebek Ferenc kapja meg adományul.

Közben a történelem kereké nem állt meg. 1541-ben Buda török kézre került és ezzel a kis körösség hirtelen stratégiai jelentőségű lett, mely Nógrád és Vác eleste után már határvár funkciót is betöltött.

1546-ban az erősség sorsa megpecsételődött, amikor a közeleli Szanda várát is elfoglalták a törökök, így a hátszágája védtelen maradt. 1551-ben a törökök váratlan rohammal vették be. Néhány évtizedig még végvárként működött, de a 15 éves háború során a Hódoltság területének északra terjedésével elvesztette hadászati jelentőségét, magára hagyták, fala it lassan elemészttette az idő.

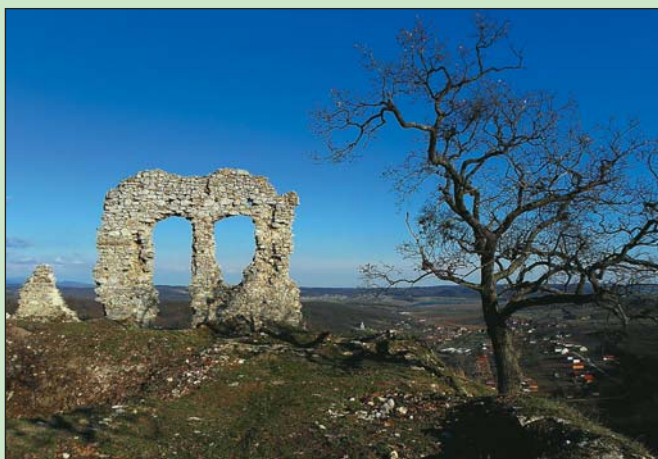
Csővár ugyan nem kiemelkedő jelentőségű várunk, de birtok- és építéstörténete sok-sok tanulsággal és tanulnivalóval szolgál a középkori magánföldesúri várak és várbirtokok történelmének, és vele hazánk középkori mindennapi életének megismerésében.

Szöveg: **Nagy László**

Látványrajz: **Fodor Zsolt**, Cseke György grafikája alapján

Képek: **Kalló Jázmin** – OSZK Digitális Képtár,

Nagy László

Soproni Egyetem néven működik tovább az NymE

Több felsőoktatási intézmény és kar átalakul

A Nyugat-magyarországi Egyetem négy soproni kara február 1-től Soproni Egyetem néven működik tovább. Az intézmény november végi tájékoztatásában felidéztek *Palkovics László* kijelentését; az oktatásért felelős államtitkár még július 6-án Sopronban elmondta, hogy „fenntartható, fejlődőképes, az erdészeti és a faipari területen Európa vezető kutatóközpontját működtető egyetemmel alakul a Nyugat-magyarországi Egyetem”. Szintén a hónap legelejétől az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) keretein belül folytatja tevékenységét a Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központja (SEK).

Forrás: **MTI**

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/soproni_egyetem_neven_mukodik_tovabb_az_nyme

♦♦♦

Megkezdődtek az előkészületek a 2021-es vadászati világkiállításra

Megnyílt a 2017-es FeHoVa

A Földművelésügyi Minisztérium indítványozza egyes vadhús és a halhús áfájának 5 százalékra mérséklését annak érdekében, hogy az egészséges, jórészt bio élelmiszerek szélesebb fogyasztói rétegekhez juthassanak el – jelentette be *Fazekas*

Sándor a 24. Fegyver, Horgászat, Vadászat (FeHoVa) kiállítás megnyitóján a Hungexpo Budapesti Vásárközpontban. A szaktárca vezetője elmondta: az indítványt várhatóan a következő költségvetés előkészítésekor nyújtják be. Mint ismertette: Magyarországon nőtt a vadhúsfigyaszítás, a lött vad a vadgazdálkodási ágazat meghatározó bevételi forrása lett, 2005-höz képest 15-ről 25 százalékra nőtt aránya az árbevételben. 2010 óta az értékesítési bevétel megduplázódott, megközelítette a 6 milliárd forintot.

Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes a FeHoVa megnyitóján bejelentette: elindultak az előkészületek a 2021-es budapesti vadászati világkiállításra. Az esemény megrendezésének előkészületeit három helyszínen, a Hungexpo Budapesti Vásárközpontban, a hatvani Vadászati Múzeumban és a megújult Budapesti Állatkertben kezdték meg.

Forrás: **MTI, FM Sajtóiroda**

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/fehova_2017_megnyito

♦♦♦

Egyeztetés az új erdőgazdálkodási szabályokról

Fókuszban az osztatlan közös tulajdonban lévő erdők hasznosítása

A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara január 10-én egyeztetést tartott a Földművelésügyi Minisztérium, a Magán Erdőtulajdonosok Országos Szövetsége delegált szakértőivel az erdő használatára,

használatba adására vonatkozó erdőtervényi szabályozás módosítástervezetről. Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvény módosítását tartalmazó előterjesztés közígazgatási egyeztetés alatt áll. Ennek során konkrét jogsértések kapcsán felvetődött, hogy a hatályos szabályozás mellett a magántulajdonú erdők használatba adása során túl nagy a tulajdonosi jogok sérülésének kockázata. Az erdő használatát kerékkötőként akadályozó kisebbség problematikájának kivédését a javasolt szabályozás azzal segítené elő, hogy ilyen esetben a többség számára lehetővé tenné a tulajdoni hányaduknak megfelelő terület egyszerű leválasztását, és azon a gazdálkodás beindítását.

Forrás: **Magyar Mezőgazdaság**

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/egyeztetes_uj_erdogazdalkodasi_szabalyok

♦♦♦

Új főigazgató a NAIK élén

Integrált agrárkutató hálózat

Dr. Gyuricza Csaba megbízott főigazgató vezeti a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központot. A NAIK tizenhárom agrár- és élelmiszergazdasághoz kapcsolódó kutatóintézetet és további négy gazdasági társaságot irányít. A kutatási tevékenységek lefedik a hazai mezőgazdasági szektor minden jelentős területét, valamint a hozzá kapcsolódó oktatási és szaktanácsadási szaktevékenységeket is. A NAIK székhelye Gödöllőn található.

Forrás: **promenad.hu**

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/gyuricza_csa_ba_a_naik_elen

HASZNÁLJA TAGSÁGI KÁRTYÁJÁT!

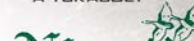
Az Országos Erdészeti Egyesületben fennálló tagságot 2012-től tagsági kártya igazolja. Az OEE-kártya tulajdonosa egyre több kedvezményt vehet igénybe a különböző vásárlási lehetőségektől kezdve a vadász-házi szállásokig. Az aktuálisan elérhető kedvezmények listája a **www.oee.hu** oldalon olvasható, évente egy alkalommal az Erdészeti Lapok is közli.

Az Egyesület vezetése a kártya használatára biztat minden egyesületi tagot! A kedvezményrendszer igazi értékét, minél szélesebb körű elfogadottságát a rendszeres kártyahasználat alapozza meg. A kártya névre szóló, sorszámval és vonalkóddal van ellátva, az Egyesület titkársága évente érvényesíti. A 2017-re szóló érvényesítő matrikákat azok a tagok kapják meg az Erdészeti Lapokon keresztül, akik teljesítették az adott évre vonatkozó tagdíjfizetési kötelezettségüket.

A kedvezményrendszerrel és a tagsági kártyával kapcsolatos bármely kérdésben felvilágosítás kérhető az Egyesület titkárságán (titkarsag@oee.hu, 06 1 201 6293) vagy a helyi csoport titkároknál.

Partnereink:

Megbízható mindenek

Vannak kertápoló motorfűrészek. Vannak erdőgazdálkodó, fakitermelő gépek, és van egy könnyű, precíz, mégis nagy teljesítményű akkus fűrés, ami tűzifaaprítás, fa építőanyagok méretre szabása és gyümölcsfák koronaalakítása során is kapóra jön.

A STIHL MSA 120 C-BQ a gyártó 90 éves tapasztalatát és az akkumulátorok legújabb fejlesztéseit sűríti magába. A teljesítményről és a pontos vágási felületről a különleges fűrészlánc gondoskodik, miközben az erősebb lítium-ion akkuval a kompakt gép akár 35 perc folyamatos munkára is képes töltés nélkül. Ez a gyakorlatban csaknem 100 vágást és jó néhány munkaórát jelent.

STIHL. Nemzedékekre tervezve

További részletek és szakkereskedéseink listája:
stihlnemzedek.hu

ANDREAS STIHL KFT.
2051 Biatorbágy-Budapark, Paul Hartmann u. 4.
Telefon: (+36-23) 418-054 · www.stihl.hu

STIHL®